

YETKİLİ MÜESSESELER (DÖVİZ BÜFELERİ) MEVZUATI VE MUHASEBESİ

Talha APAK
Yeminli Mali Müşavir

TÜRMOB YAYINLARI- 109
ANKARA - 2000
Sirküler Rapor Serisi
Seri No :2000 - 3

Dizgi - Düzenleme

TÜRMOB
Basın -Yayın Servisi

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB' u bağlamaz.

ÖNSÖZ

Muhasebecilik, Mali Müşavirlik mesleğinin temeli, hiç kuşku yoktur ki bilgi ve birikime dayanmaktadır. Mesleki gelişimin yolu da sürekli mesleki eğitimden geçmektedir. Mesleki eğitime katkı sağlaması ve uygulamacılara yol göstermesi amacıyla yayınlamaya başladığımız **Sirküler Rapor serisi** bu amacımıza ulaşmada oldukça önemli bir fonksiyon üstlenmiştir.

Geçtiğimiz bir yıllık dönemde **Sirküler Rapor serisi** meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin büyük takdirini toplayarak, yoğun bir ilgiyle karşılanmıştır. Böylesi geniş bir talebi karşılama uğraşımız devam ederken, eğitim serisinin sürekli hale gelmesi yönünde talepleri karşılamak için çalışmalarımızı aralıksız sürdürmekteyiz.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayan 2000-3 Seri Numaralı bu kitabı; Yeminli Mali Müşavir Talha APAK tarafından hazırlanan “**YETKİLİ MÜESSESELER (DÖVİZ BÜFELERİ) MEVZUATI VE MUHASEBESİ**” isimli eser oluşturuyor. Bu çalışma bir kaynak kılavuz niteliğinde olup konuyu örnekleri ile açıklamaktadır.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum. Eğitim serimize gösterilen ilgi ve destekten dolayı meslektaşlarımıza ve stajyerlerimize teşekkürlerimi sunarım.

Uğur BÜYÜKBALKAN
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM-1	1
Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 97-32/21 Sayılı Tebliğ	
2. BÖLÜM - 2	12
Yetkili Müesseseler Mevzuatı	
3. BÖLÜM - 3	20
Yetkili Müesseselerin Faaliyetleri	
4. BÖLÜM - 4	31
Vergi Mevzuatı ile İlgili Yükümlülükleri	
5. BÖLÜM - 5	41
Diğer Mevzuat İle İlgili Yükümlülükler	
6. BÖLÜM - 6	44
Yetkili Müesseseler Muhasebe İşlemler	

BÖLÜM 1

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 97-32/21 Sayılı TEBLİĞ

Amaç ve Kapsam

Madde 1- Bu tebliğin amacı,Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara göre faaliyet göstermek üzere yetkili müesseselerin kurulmasına, şube açmalarına, faaliyet ve denetimlerine dair esasları düzenlemektir.

Tanımlar

Madde 2- Bu Tebliğin uygulamasında 32 Sayılı Kararda yer alan tanımlara ilaveten;

Yetkili Müessese İzin Belgesi; Faaliyette bulunmasına izin verilen Yetkili Müesseselerin merkezleri adına düzenlenen imzalı ve soğuk damgalı belgeyi,

Şube İzin Belgesi; Yetkili müesseselerin Müsteşarlıkça açılmasına izin verilen şubeleri için buldukları mahallin adı belirtilmek suretiyle düzenlenen imzalı ve soğuk damgalı belgeyi,

Şube ; Münhasıran yetkili müesseseye bağlı olarak çalışan, idaresi yönetim kurulu kararı ile atanan yönetici vasıtasıyla yürütülen mahalli teşkilatı,

İfade eder.

Kuruluş İzni

Madde 3- Yetkili müesseselerin kurulması ve faaliyete geçmesi için Müsteşarlıktan izin alınması şarttır

Yetkili Müessese İzin Belgesi bulunmayan kişi ve kuruluşların ticari amaçla döviz alım-satım faaliyetinde bulunmaları yasaktır

Kuruluş İzin ve Şartları

Madde 4- Kurulmasına izin verilecek yetkili müesseselerin,

- a) Anonim şirket olması,
- b) Münhasıran yetkili müesseselerin faaliyet konuları ile iştiğal etmek üzere kurulması,
- c) Ödenmiş sermayelerinin 100.000.000.000.- TL. (Yüz Milyar Türk Lirası) ndan az olmaması⁽¹⁾ (merkez ve şubeler için ayrı ayrı)
- d) T.C. Ziraat Bankası'na 200.000 DM (İki Yüz Bin Alman Markı)⁽²⁾ teminat yatırılması,

(1)24.04.1999 tarihli Resmi Gazete' de yayınlanan 99-32/23 nolu karar ile yeni kurulacakların ve daha önce kurulmuş olup ta bu karar tarihinden sonra müessesenin ortakları tarafından yapılacak hisse devirlerinde, devredilen tutarlar toplamının şirketin ödenmiş sermayesinin % 50'sine ulaşması ya da aşması ya da doğrudan veya dolaylı olarak yetkili müessesenin yönetim ve denetiminin el değiştirmesine yol açması halinde, izin tarihinden itibaren en geç 90 gün içerisinde sermayenin 250 milyar Türk Lirasına tamamlanması zorunludur.

(2) 06.03.1998 tarihli 23278 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 98-32/22 sayılı tebliğ ile 150.000 Alman Markı'na indirilmiştir.

e) Kurucuların müflis, konkordato ilan etmiş veya taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi; ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis, yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım-satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmaması,

f) Hisse senetlerinin nama yazılı olması ve nakit karşılığı çıkarılması,

g) Şirketi temsile ve idareye yetkili yöneticilerin yüksek öğrenim kurumlarından mezun ve mali konularda deneyimli olmaları,

h) Ana sözleşmelerinin, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında mevzuat hükümlerine uygun olması,

Şarttır.

Başvuru

Madde 5- Yetkili Müesseselerin kurulması için Müsteşarlıkça verilecek başvuru dilekçelerine;

a) Ortaklık ana sözleşme taslağının,

b) Her bir kurucu ortak için;

Müflis olmadıklarına ilişkin, Asliye Ticaret Mahkemeleri'nden ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Tetkik Hakimleri'nden alınacak belgelerin,

Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis, yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmadığına ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymemiş olduklarına ilişkin, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nden veya Cumhuriyet Savcılıkları'ndan, Hazine Müsteşarlığı'na verilmek üzere örneğe uygun olarak düzenlenecek dilekçe ile talep edilecek arşiv kayıtlarını da içeren adli sicil belgelerinin,

Vergi borcu bulunmadığına dair bağlı bulunulan vergi dairesinden alınacak belgelerin,

Ayrıntılı özgeçmişlerinin,

Tebliğe ekli örneğe uygun şekilde ve noter huzurunda düzenleyip imza edecekleri birer beyannamenin,

c) Müsteşarlıkça gerekli görülecek diğer bilgi ve belgelerin, eklenmesi zorunludur.

Ön izin

Madde 6- Kurucular, 5'nci maddede belirtilen bilgi ve belgeler ile birlikte yetkili müessese olarak kurulmak üzere ön izin almak amacıyla Müsteşarlığa başvuruda bulunurlar.

Başvuruları Müsteşarlıkça uygun görülenlere, Türk Ticaret Kanunu hükümleri dahilinde bir anonim şirket kurulmak üzere ön izin verilir .

Ön izin verilen yetkili müesseseler, döviz alım-satım faaliyetinde bulunamazlar. Faaliyet izni almadan bu işlemleri yaptıkları tespit edilenlerin ön

izni Müsteşarlıkça iptal edilir.

Faaliyete Geçiş Şartları ve İzin Belgesi

Madde 7- Yetkili Müesseselerin kuruluş işlemleri ön izin tarihinden itibaren 90 gün içinde tamamlanarak bu süre dahilinde faaliyet izni almak üzere Müsteşarlığa başvuruda bulunurlar.

Faaliyet İzni almak üzere yapılacak başvuruya;

- a) Ana sözleşmenin yayımlandığı Ticaret Sicili Gazetesinin bir nüshası,
- b) Ortaklar tarafından şirket ana sözleşmesinde taahhüt edilen asgari şirket sermayesinin nakden ve defaten ödendiğini gösterir bankadan alınacak belge,
- c) Kuruluş işlemlerinin tamamlanmasını müteakip, 200 Bin Alman Markı'nın⁽²⁾ şirket adına T.C. Ziraat Bankası'na yatırıldığını tevsik eden belge,
- d) Şirket yönetim kurulunca şirketi idare ve temsil ile görevlendirilen yöneticilerin, öğrenim durumlarını gösterir belgeler ve özgeçmişleri,
- e) İstihdam edilecek personel sayısı ve teknik donanım durumu ile ilgili bilgiler,
- f) Faaliyette bulunacakları ilin valiliğince düzenlenen, işyerinin yeterli fiziki güvenlik önlemlerine sahip olduğunu gösterir belge,

eklenir.

Müsteşarlıkça yapılan inceleme neticesinde, durumları uygun görülen yetkili müesseselere faaliyette bulunma izni verilerek, şirket adına "Yetkili

Müessese İzin Belgesi" düzenlenir.

Şirket adına düzenlenen "Yetkili Müessese İzin Belgesi" şirketin merkezinde herkesin görebileceği şekilde asılı bulundurulmak zorundadır

Şube Açma

Madde 8- Yetkili müesseselerin merkezlerine ilaveten şube açmaları Müsteşarlığın ön iznine tabidir Şube açmak üzere yapılacak başvurulara yönetim kurulu kararı ile birlikte şube açılması nedenlerini belirtir bir raporun eklenmesi zorunludur. Yapılacak değerlendirme neticesinde durumları uygun bulunan yetkili müesseselere şube açma izni verilir.

Şube açma iznini müteakip 90 gün içerisinde;

- a) Her şube için 4 üncü maddede belirtilen, ödenmiş sermayeye 250 milyar Türk Lirası ilave edildiğine ilişkin Ticaret Sicili Gazetesi ve arttırılan sermayenin tamamının ödendiğini gösterir bankadan alınacak belgenin,
- b) 200 Bin Alman Markı'nın⁽²⁾ şirket adına T.C. Ziraat Bankası'na yatırıldığını tevsik eden belgenin,
- c) Faaliyette bulunacakları İlin Valiliklerince düzenlenmiş, şubenin yeterli fiziki güvenlik önlemlerine sahip olduğunu gösteren belgenin,
- d) Şubenin tesciline dair Ticaret Sicili Gazetesinin bir nüshasının,
- e) Şubeyi idare ile görevlendirilen yöneticinin atanmasına dair yönetim kurulu kararı ile bu kişiye ait öğrenim durumunu gösterir belge ve özgeçmişinin,

tevdii halinde, faaliyete geçmesi uygun görülen şubelere "Şube İzin Belgesi" Müsteşarlıkça verilir.

"Şube İzin Belgesi" verilmeden önce faaliyete geçen şubelere ait izinler Müsteşarlıkça iptal edilir.

İşyeri Nakil ve Unvan Değişikliği

Madde 9- Yetkili müesseselerin merkez ve şubeleri, Müsteşarlıkça izin verilen işyeri dışında faaliyette bulunamazlar.

Yetkili müesseselerin unvan değişikliği ile merkez ve şubelerinin nakli Müsteşarlığın iznine tabidir.

Hisse Devirleri

Madde 10- Yetkili müesseselerin ortaklarında neden olacak hisse devirleri Müsteşarlığın iznine tabidir ⁽¹⁾

Hisseleri devralacak kişilerin kurucu ortaklarda aranılan şartları haiz olması ve bu durumun Tebliğin 5'inci maddesinde belirtilen belgeler ile tevsiki gereklidir.

Yetkili müesseseler, faaliyet izni verildiği tarihten itibaren 1 yıl geçmedikçe hisse devrinde bulunamazlar.

Faaliyet Konusu

Madde 11- Yetkili Müesseseler aşağıda belirtilen faaliyetlerde bulunabilirler.

A- Dövizle ilişkili İşlemler:

- a) Merkez Bankası'nda alım satım konusu yapılan efektifleri almak ve satmak.
- b) Efektifleri daha küçük veya daha büyük küpürlerle veya ayrı cins efektiflerle değiştirmek.
- c) Merkez Bankası'nda tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde döviz ... çekleri satın almak ve uluslararası kredi kartları karşılığında ödeme yapmak.
- e) Merkez Bankası bünyesinde kurulan Döviz ve Efektif Piyasalarında öngörülen şartları yerine getirmek kaydıyla anılan Bankaca belirlenen şartlar ve usuller dahilinde döviz ve efektif alım satımı yapmak.

B- Kıymetli Maden ve Taşların İthal ve İhracına İlişkin İşlemler:

- a) İşlenmiş kıymetli madenler, işlenmiş veya işlenmemiş kıymetli taşlar ve eşyayı İthalat Rejimi Kararı ve Yönetmeliği esasları dahilinde ithal etmek.
- b) İşlenmiş veya işlenmemiş kıymetli madenler, taşlar ve eşyayı İhracat Rejimi Kararı ve Yönetmeliği esasları dahilinde ihraç etmek.
- c) İşlenmemiş kıymetli madenler ve taşların geçici ithalini ve işledikten sonra ihracatını yapmak.
- d) İşlenmiş veya işlenmemiş gümüşü ve gümüşten mamul eşyayı İthalat ve İhracat Rejimi esasları çerçevesinde ithal ve ihraç, işlenmemiş gümüşü geçici olarak ithal ederek, işledikten sonra ihracatını yapmak.

Yetkili müesseseler yukarıda belirtilen işlemler dışındaki faaliyetlerde bulunamazlar.

Hesap ve Belge Düzeni

Madde 12- Yetkili Müesseseler Türk Parası Kıymetini Koruma ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde faaliyette bulunurlar.

Yetkili müesseseler Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu'na göre işletmenin ihtiyacına uygun birinci sınıf tacirlerin tutmak zorunda oldukları defter ve kayıtları tutmak zorundadırlar

Merkez Bankasıncı belirtilen esaslar ahilinde her bir işlem itibariyle döviz alımlarında "Döviz Alım Belgesi", döviz satımlarında "Döviz Satım Belgesi" düzenlerler. Döviz alım ve satım işlemlerini, kayıt dışı bırakamazlar ve mahiyetlerine uygun düşmeyen bir şekilde muhasebeleştiremezler.

Yetkili müesseseler satın aldıkları dövizleri 32 sayılı Karar ve bu Karara ilişkin Merkez Bankası Genelgeleri ile tespit edilen oran ve esaslar dahilinde anılan Bankaya devrederler

Faaliyetin Durdurulması

Madde 13- Faaliyet izin tarihinden itibaren 30 gün içerisinde faaliyete geçirilmemesi veya faaliyete sürekli olarak 90 gün veya daha fazla süreyle ara verilmesi halinde, faaliyet izni ve "Yetkili Müessese İzin Belgesi" iptal edilir. İzin belgeleri iptal edilenler yetkili müessese olarak faaliyette bulunamazlar.

Bir takvim yılı içerisinde, merkez ve şubelerinin her biri için satın aldıkları döviz tutarı en az **3 milyon ABD Doları** veya karşılığı dövize ulaşmadı-

ğı tespit edilen yetkili müesseselerin faaliyet izinleri iptal edilir.

Bu Tebliğ ve Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki mevzuat hükümlerine aykırı işlem yaptığı tespit edilen yetkili müesseseler hakkında, 1567 sayılı Kanuna istinaden yasal kovuşturmaya geçilir. Ayrıca, anılan Kanuna ilişkin 32 sayılı Kararın 21'inci maddesi uyarınca yetkili müesseseler ilk tespitte uyarılır mevzuat hükümlerine aykırı işlemlerin bir takvim yılı içerisinde ikinci defa tespitinde 15 gün, üçüncü tespitinde ise 30 gün süreyle geçici veya fiilin mahiyetine göre sürekli olarak döviz alım-satım faaliyetinden men edilir.

Müsteşarlıkça faaliyetleri iki kez geçici olarak veya tespit edilen fiilin mahiyetine göre sürekli olarak durdurulan yetkili müesseselerin "Yetkili Müessese İzin Belgeleri" iptal edilir.

Faaliyet izni iptal edilen yetkili müesseselerin, "Yetkili Müessese İzin Belgesi" ni ve "Şube İzin Belgesi" ni Müsteşarlıkça verilen süre dahilinde iade etmemeleri veya faaliyetlerine devam etmeleri halinde haklarında kanuni kovuşturmaya geçilir.

Yetkili Müessese Unvanının Korunması

Madde 14- Faaliyet izni bulunmayanlar veya iptal edilenler, yetkili müessese olarak faaliyette bulunmayacakları gibi ticaret unvanlarında, ilan ve reklamlarında veya işyerlerinde faaliyette buldukları izlenimini oluşturacak hiç bir kelime, deyim ve işaret kullanamazlar.

Bilgi Verme

Madde 15- Yetkili Müesseseler, yıllık bilanço ve karzarar cetvelleri ile ayrıca yıllık döviz alım satım işlem hacmini ve Merkez Bankasına yaptıkları zorunlu döviz devirlerini içeren yıllık faaliyet raporunun bir örneğini, takip eden Nisan ayı sonuna kadar Müsteşarlığa gönderirler.

Müsteşarlık yetkili müesseselerden yukarıda sayılanların yanında diğer her türlü bilgiyi belirleyeceği şekil ve süreler içinde Merkez Bankasına gönderilir.

Denetime Yetkili Merciler

Madde 16- Yetkili müesseselerin faaliyet ve işlemleri 1567 sayılı Kanuna göre inceleme ve soruşturma yapmaya yetkili bulunan denetim elemanları ile Kambiyo Müdürlükleri ve ilgili Kanunlarla denetim yapmaya yetkili elemanlar tarafından incelenebilir.

Yetkili müesseseler yukarıda yazılı denetim elemanlarının ve mercilerinin isteyecekleri bilgi ve belgeleri vermek, evrak ve defterlerini ibraz etmek zorundadırlar.

Merkez Bankası yetkili müesseselerde inceleme yapmaya yetkilidir.

Döviz Hesabı

Madde 17- Bu Tebliğ uyarınca yetkili müesseselerce T.C. Ziraat Bankası'na yatırılan dövizler Bankanın Muhtelif Borçlar-Bloke Paralar Hesabında izlenir ve herhangi bir nedenle faaliyetin sona ermesi halinde Müsteşarlığın talimatı üzerine ilgili şirkete ödenir.

Bu hesaptaki tutarlara faiz ödenmez.

BÖLÜM 2

YETKİLİ MÜESSESELER MEVZUATI

Yetkili Müesseseler, Hazine Müsteşarlığına bağlı Bakanlıkça tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövize ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden,taş ve eşyalara ilişkin işlemler de yapabilen anonim şirketlerdir. Anonim şirket şeklinde kurulan bu yetkili müesseselere döviz büroları veya döviz büfeleri denmektedir. Özellikle halk dilinde "Döviz Büroları" kelimesi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır

Yetkili Müesseselerin faaliyetleri,döviz ile kıymetli maden, taş ve eşyalarla ilgili işlemlerle sınırlandırılmıştır Yetkili Müesseseler bunlar dışındaki faaliyetlerde bulunamazlar.

Yetkili Müesseseler, döviz ve kıymetli maden, taş ve eşyalarla ilgili piyasalarda Bankalar, Özel Finans Kurumları ve Kıymetli Maden Aracı Kurumları ile birlikte faaliyet gösterirler.

Yetkili Müesseselerle ilgili Vergi Mevzuatı, Kurumlar Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Katma Değer Vergisi, Damga Vergisi, Vergi Usul Kanunu ve Diğer Bazı Vergi Mevzuatı ile ilişkilidir.

Ayrıca yetkili müesseselerle ilgili diğer Mevzuat; Kambiyo Mevzuatı, Türk Parasını Koruma Hakkında 32 sayılı Karar Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası genelgeleri, Harçlar Kanunu, Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Diğer Bazı Kanunlarla ilişkilidir.

Yetkili Müesseseler Mevzuatı, yukarıdaki mevzuatla ilişkili olarak, yetkili müesseselerin kuruluşu, faaliyetleri ve faaliyetlerinin sona ermesi konu-

ları için ayrı ayrı incelenmiştir

A. YETKİLİ MÜESSESELERİN KURULUŞU

Yetkili müesseselerin kurulması ve faaliyete geçmesi için Müsteşarlıktan izin alınması şarttır Yetkili Müessese İzin Belgesi bulunmayan kişi ve kuruluşların ticari amaçla döviz alım-satım faaliyetinde bulunmaları yasaktır

Yetkili müesseselerin kuruluş için izin alabilmeleri için öncelikle aşağıdaki şartların varlığı gereklidir Buna göre kurulmasına izin verilecek yetkili müesseselerin,

- a) Anonim şirket olması ,
- b) Münhasıran yetkili müesseselerin faaliyet konuları ile iştigal etmek üzere kurulması,
- c) Ödenmiş sermayelerinin 250 Milyar Türk lirasından az olmaması,⁽¹⁾
- d) T.C. Ziraat Bankası'na 150 bin Alman Markı yatırılması (bu dövizler, herhangi bir nedenle faaliyetin sona ermesi halinde müsteşarlığın talimatı üzerine ilgili şirkete ödenir. Bu hesaptaki tutarlara faiz ödenmez.)⁽²⁾
- e) Kurucuların müflis, konkordato ilan etmiş veya taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale, alım ve sa

tımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmaması,

f) Hisse senetlerinin nama yazılı olması ve nakit karşılığı çıkarılması,

g) Şirket temsile ve idareye salahiyyetli yöneticilerin yüksek öğrenim kurumlarından mezun ve mali konularda deneyimli olmaları,

h) Ana sözleşmelerinin , Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında mevzuat hükümlerine uygun olması şarttır

Yukarıdaki kuruluş ve izin şartlarını yerine getiren yetkili müesseselerin kuruluşu üç aşama halinde ele alınabilir. Bunlar "ön izin", "anonim şirketle ilgili kuruluş işlemleri" ve "faaliyet izni"dir.

Şimdi bu aşamaları sırayla görelim.

B. ÖN İZİN

Kurucular, yetkili müessese olarak kurulmak üzere ön izin almak amacıyla Müsteşarlığa bir dilekçe ile başvuruda bulunurlar .

a) Ortaklık ana sözleşme taslağının , (Ek 1)

b) Her bir kurucu ortak için;

Müflis olmadıklarına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Tetkik Hakimliklerinden alınacak belgelerin,

Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet,

hırsızlık, dolandırıcılık , sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmadığına ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş olduklarına ilişkin ,Adil Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nden veya Cumhuriyet Savcılıklarından, Hazine Müsteşarlığı'na verilmek üzere örneğe uygun olarak düzenlenecek dilekçe ile talep edilecek arşiv kayıtlarını da içeren adli sicil belgelerinin ,

Vergi borcu bulunmadığına dair bağlı bulunulan vergi dairesinden alınacak belgelerin

Ayrıntılı özgeçmişlerinin ,

Örneğe uygun şekilde ve noter huzurunda düzenleyip imza edecekleri birer beyannamenin, (Ek 2)

c) Müsteşarlıkça gerekli görülecek diğer bilgi ve belgelerin eklenmesi zorunludur.

Başvuruları Müsteşarlıkça uygun görülene ,Türk Ticaret Kanunu hükümleri dahilinde bir Anonim şirket şeklinde kurulmak üzere ön izin verilir .

Ön izin verilen yetkili müesseseler, döviz alım satım faaliyetinde bulunamazlar. Faaliyet izni almadan bu işlemleri yaptıkları tespit edilenlerin ön izni Müsteşarlıkça iptal edilir.

C. ANONİM ŞİRKETLE İLGİLİ KURULUŞ İŞLEMLERİ

Yetkili Müesseseler Hazine Müsteşarlığı'ndan ön izin aldıktan sonra anonim şirketle ilgili kuruluş işlemlerini yapmak zorundadırlar. Yetkili Mü-

esseselerde kuruluş anı kuruluş şeklidir. Yetkili Müesseselerle ilgili ana sözleşmesi örneği (Ek 1) ekte verilmiştir.

D. FAALİYET İZİNİ

Yetkili müesseselerin kuruluş işlemleri ön izin tarihinden itibaren 90 gün içerisinde tamamlanarak bu süre dahilinde faaliyet izni almak üzere Müsteşarlığa başvuruda bulunulur.

Faaliyet izni almak üzere yapılacak başvuruya;

- a) Ana sözleşmenin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesi'nin bir nüshası ,
- b) Ortaklar tarafından şirket ana sözleşmesinde taahhüt edilen asgari şirket sermayesinin nakden ve defaten ödendiğini gösterir bankadan alınacak belge ,
- c) Kuruluş işlemlerinin tamamlanmasını müteakip 150 bin Alman Markı'nın şirket adına T.C. Ziraat Bankası'na yatırıldığını tevsik eden belge,
- d) Şirket yönetim kurulunca şirketi idare ve temsil ile görevlendirilen yöneticilerin, öğrenim durumlarını gösterir belgeler ve özgeçmişleri ,
- e) İstihdam edilecek personel sayısı ve teknik donanım durumu ile ilgili bilgiler ,
- f) Faaliyette bulunacakları ilin valiliğince düzenlenen, işyerinin yeterli fiziki güvenlik önlemlerine sahip olduğunu gösterir belge ,
Eklenir.

Müsteşarlıkça yapılan inceleme neticesinde , durumları uygun görülen

yetkili müesseselere Faaliyette bulunma izni verilerek, şirket adına "Yetkili Müessese İzin Belgesi "düzenlenir.

Şirket adına düzenlenen "Yetkili Müessese İzin Belgesi " şirketin merkezinde herkesin görebileceği şekilde asılı bulundurulmak zorundadır"Yetkili Müessese İzin Belgesi " faaliyette bulunmasına izin verilen yetkili müesseselerin merkezleri adına düzenlenen imzalı soğuk damgalı belgedir

Şube Açma :

Şube, münhasıran yetkili müesseseye bağlı olarak çalışan idari yönetim kurulu kararı ile atanan yönetici vasıtasıyla yürütülen mahalli teşkilatı ifade eder.

Yetkili müesseselerin merkezlerine ilaveten şube açmaları Müsteşarlığın ön iznine tabidir.

Şube açmak üzere yapılacak başvurulara yönetim kurulu kararı ile birlikte şube açılması nedenlerini belirtir bir raporun eklenmesi zorunludur. Yapılacak değerlendirme neticesinde durumları uygun bulunan yetkili müesseselere şube açma izni verilir.

Şube açma iznini müteakip 90 gün içerisinde ;

a) Her bir şube için ödenmesi zorunlu olan asgari sermayeye 250 Milyar Türk Lirası ilave edildiğine ilişkin Ticaret Sicil Gazetesi ve arttırılan sermayenin tamamının ödendiğini gösterir Bankadan alınacak belgenin,

b) 150 bin Alman Markı'nın şirket adınaT.C. Ziraat Bankasına yatırıldığını tevsik eden belgenin ,

c) Faaliyette bulunacakları İlin Valiliklerince düzenlenmiş şubenin yeterli fiziki güvenlik önlemlerine sahip olduğunu gösterir belgenin ,

d) Şubenin tesciline dair Ticaret Sicili Gazetesinin bir nüshasının ,

e) Şubeyi idare ile görevlendirilen yöneticinin atanmasına dair yönetim kurulu kararı ile bu kişiye ait öğrenim durumunu gösterir belge ve özgeçmişinin ,

Tevdii halinde, faaliyete geçmesi uygun görülen şubelere "Şube İzin Belgesi" Müsteşarlıkça verilir.

"Şube İzin Belgesi " verilmesinden önce faaliyete geçen şubelere ait izinler Müsteşarlıkça iptal edilir.

"Şube İzin Belgesi" yetkili müesseselerin Müsteşarlıkça açılmasına izin verilen şubeleri için buldukları mahallin adı belirtilmek suretiyle düzenlenen imzalı ve soğuk damgalı belgeyi ifade eder

Tebliğın yayımından önce faaliyette olan yetkili müesseseler, yukarıdaki (b) bendinde belirtilen miktarı 30.06.1998, (a) bendinde belirtilen miktarı ise 31.12.1998 tarihine kadar tamamlamak zorundadırlar.

7 Kasım 1997 tarihinden sonra T.C. Ziraat Bankası'na 200 bin Alman Markı yatırmış bulunan yetkili müesseselere 50 binAlman Markı iade edilir.

İşyeri Nakli ve Unvan Değişikliği

Yetkili müesseselerin merkez ve şubeleri ,Müsteşarlıkça izin verilen işyerleri dışında faaliyette bulunamazlar. Yetkili müesseselerin unvan deği-

şikliği ile merkez ve şubelerinin Nakli Müsteşarlığın iznine tabidir.

Hisse Devirleri

Yetkili müesseselerin ortaklarında değişikliğe neden olan hisse devirleri Müsteşarlığın iznine tabidir. Hisseleri devralacak kişilerin kurucu ortaklarda aranan şartları haiz olması ve bu durumdan ön izin alınmadan önce Müsteşarlığa başvuruda gerekli belgeler ile tevsiki gereklidir.

Yetkili Müesseseler, faaliyet izni verildiği tarihten itibaren 1 yıl geçmedikçe hisse devrinde bulunamazlar.

BÖLÜM 3

YETKİLİ MÜESSESELERİN FAALİYETLERİ

Yetkili müesseselerin faaliyetlerinin ,faaliyet konuları ve bu faaliyetleri ile ilgili yükümlülükleri olmak üzere iki ana başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür.

A. YETKİLİ MÜESSESELERİN FAALİYET KONULARI

Yetkili müesseselerin faaliyet konuları dövize ilişkin işlemler ile kıymetli maden ve taşların ithal ve ihracına ilişkin işlemler olmak üzere ikiye ayrılır .Yetkili müesseseler bu işlemler dışındaki faaliyetlerde bulunamazlar Şimdi bu işlemleri sırasıyla görelim.

Dövize İlişkin İşlemler

Yetkili müesseselerce dövize ilişkin işlemler , serbest piyasada yapılabilceği gibi , gerekli şartları yerine getirmeleri suretiyle Merkez Bankası bünyesinde kurulan Döviz ve Efektif Piyasalarında da yapılabilir

Serbest Piyasada Yapılan Dövize İlişkin İşlemler

Bu işlemler aşağıda sıralanmıştır:

- a) Merkez Bankası'nca alım satım konusu yapılan efektifleri almak ve satmak.
- b) Efektifleri daha küçük veya daha büyük kupürlerle veya ayrı cins efektiflerle değiştirmek.

c) Merkez Bankası'nca tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövizli natık çekleri satın almak ve uluslararası kredi kartları karşılığında ödeme yapmak.

Dövizle ilişkin işlemler Merkez Bankası'nca alım satım konusu yapılan dövizler üzerinden yapılır.

Döviz ve efektif alım-işlemlerinde uygulanacak döviz kurları yetkili müesseselerce piyasa kuralları dahilinde serbestçe belirlenir.

Yetkili müesseseler, kendilerine ibraz edilen dövizli natık çekler karşılığında bankacılık teamüllerine uygun olarak kısmen Türk parası ve kısmen efektif veya tamamen efektif ödemesinde bulunabilirler. Efektif veya dövizli natık çekleri bankacılık teamüllerine uygun olarak aynı veya aynı cins efektiflerle değiştirebilirler.

Yetkili müesseseler 3000 ABD Doları ve eşit diğer döviz cinslerine kadar olan dövizle ilişkin işlemlerinde kendi "Gişeli Alış ve Gişeli Satış Kuralları"nı uygulayacaklardır.

3000 ABD dolarını ve o iş günü için ilan edilen çapraz kurlar esas alınarak hesaplanacak 3000 ABD doları ve eşit diğer döviz cinslerini aşan dövizle ilişkin işlemler için uygulanacak kurlar tamamen serbest olarak yetkili müesseseler ile işlemlere taraf olanlarca işlem sırasında belirlenir.

Yetkili müesseseler, yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapacakları döviz ve efektif alımı ve satımı işlemlerinde kendilerine ibraz edilen ;

Dövizli natık çek alımları karşılığında ;

aa) Aynı cins efektif talep edilmesi halinde , çekte yazılı meblağın alış-sa-

tış yapılmaksızın ödemesini ,

bb) Aynı cins efektif talep edilmesi halinde ,ibraz edilen dövizlerin önce kendi gişe döviz alış kurundan alışını sonra talep edilen efektifin kendi gişe satış kurundan satışını,

cc) Aynı cins dövizin yurt içi bir hesaba döviz olarak alacak kaydı yada havalesinin talep edilmesi halinde ,çekte yazılı meblağın transferini,

dd) Aynı cins döviz talep edilerek yurt içi bir hesaba havalesinin istenmesi halinde önce çek muhteviyatı dövizin kendi gişe döviz alış kurundan alışını sonra talep edilen dövizin kendi gişe döviz satış kurundan satış yapmak suretiyle yapacaklardır

Efektif alımları karşılığında ;

aa) Aynı cins döviz talep edilmesi halinde alış satış yapılmaksızın ibraz edilen efektif tutarında dövizli natık çek düzenlemesini , yada yurt içindeki bir hesaba havalesini,

bb) Aynı cins döviz talep edilmesi halinde ,ibraz edilen efektiflerin önce kendi gişe efektif alış kurundan alışını, sonra talep edilen dövizin kendi gişe döviz satış kurundan satışını yaparak yurt içi bir hesaba transferini yada dövizli natık çek düzenlenmesini,

cc) Aynı cins efektif talep edilmesi halinde, ibraz edilen efektiflerin önce kendi gişe efektif kurundan alışını, sonra talep edilen efektifin kendi gişe efektif satış kurundan satışını yapacaklardır.

Yetkili müesseseler"Gişe Alış ve Gişe Satış Kurları"nı belirlemede serbest bırakılmış olmaları dolayısıyla, dövizli natık çekle ilgiliL. ödemelerinde

Çekin ibraz olunduğu günde ilgili yetkili müessesese tarafından uygulanan döviz satış kurunun esas alınması gerekir

Yetkili müesseseler , iştiraya aldıkları muhabirlerince veya diğer yabancı bankalarca ve yahut ek düzenlemeye yetkili kuruluşlarca düzenlenmiş ekler ile seyahat çeklerinin tutarlarını teşkil eden dövizlerin yurda getirilmesini temin etmekle yükümlüdürler .İştira edilmeyerek tahsile alınan çeklerin tahsil edilmemesinden doğan sorumluluk ilgililere aittir.

Bu kısmı bitirmeden önce , yetkili müesseselerin efektif ve dövizi natık çekleri alırken nelere dikkat etmeleri gerektiği üzerinde duralım.

Yetkili Müesseseler efektif alımında efektifleri spesimen ile karşılaştırılmalı, sahte olup olmadığı kontrol edilmeli ve bu suretle geçerli olup olmadığı saptanmalıdır

Dvizi natık çeklerin de kabul edilebilmesi için sahte olmaması ve gereği gibi düzenlenmiş olması gerekmektedir. Yetkili Müesseseler kendilerine ibraz edilecek seyahat eklerinden yalnız ellerinde rnekleri (Spesimen) bulunanları kabul etmektedir. Ayrıca, yetkili müesseselerin dövizi natık eklerle ilgili mevzuatı da eksiksiz bilmeleri gerekir

B. YETKİLİ MÜESSESELERİN FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yetkili Müesseseler 'in faaliyetleri ile ilgili yükümlülükleri; Kambiyo mevzuatı ve vergi mevzuatı (ayrı ayrı ve ortak olarak) ile, harçlar kanunu, Karaparanın Aklanması ve nlenmesine Dair Kanun, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Diğer Mevzuat açısından "dövize ilişkin işlemler "ve "kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler"le ilgili olarak yükümlülük altındadırlar

C. KAMBİYO MEVZUATI İLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yetkili müesseselerin kambiyo mevzuatı ile ilgili yükümlülükleri, "Döviz Pozisyonu " ve "Bilgi Verme " olarak iki başlık altında incelenebilir

a. Döviz Pozisyonu :

T.C. Merkez Bankasının I-M sayılı Genelgesi'nin 7/Amaddesi 'nde "Bankalar ve Özel Finans Kurumları döviz pozisyonu yönetimi sırasında aşağıda belirtilen oranlara uymak zorundadırlar.

Yetkili Müesseseler , PTT ve kıymetli maden aracı kuruluşlarının Döviz Pozisyon Yönetimine İlişkin uymaları gereken esaslar Merkez Bankası'nca ayrıca belirlenir"denilmektedir.

Buna göre yetkili müesseselerin; toplam döviz varlıklarının azami tutarı ,ödenmiş sermaye ve ihtiyatları toplamının, her yıl 1 Ocak günü itibariyle Merkez Bankası'nca tespit edilen cari döviz alış kurundan ABD doları karşılığını geçmeyecektir

Yetkili müesseselerce yapılacak sermaye artırımları (ödenmiş olması kaydıyla) ve ihtiyatlara da yine aynı tarihteki Merkez Bankası ABD doları alış kurları uygulanacak, hesaplanan döviz karşılığı ise yetkili müessesenin tutabileceği döviz varlıklarına eklenebilecektir.

Yetkili Müesseseler yukarıdaki belirtilen esaslar çerçevesinde saptanan limiti aşan döviz varlıklarının Merkez Bankası'na, bankalara, özel finans kurumlarına ve diğer yetkili müesseselere satacaklardır.

Döviz pozisyon limiti değerlendirirken yukarıda belirtilen döviz varlıkları, Merkez Bankası'nca belirlenen cari çapraz kurlar ve altın alış fiyatları

kullanılarak hesaplanacak ve belirtilen bu döviz varlıkları dışında herhangi bir döviz varlığı bulundurulmayacaktır

Bu esaslar çerçevesinde yetkili müesseselerin döviz pozisyonuna ilişkin uygulamaları aşağıda belirtilen şekilde gerçekleştirilecektir.

b. Zorunlu Döviz ve Efektif Devirleri ve Satışları (Zorunlu Devir)

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 Sayılı Karar 'da "Bankalar özel finans Kurumları, yetkili müesseseler, P.T.T. ve kıymetli maden aracı kuruluşları; döviz mevcutlarını Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlıkça tespit edilecek oran ve esaslar çerçevesinde Merkez Bankası'na devrederler"; söz konusu Karar 'a ilişkin 97-32/21 Sayılı Tebliğ 'de ise "Yetkili Müesseseler satın aldıkları dövizleri 32 sayılı Karar ve Bu Karar 'a ilişkin Merkez Bankası Genelgesi İle tespit edilen oran ve esaslar dahilinde alınan Bankaya devrederler"denilmektedir (3)

c. Döviz Pozisyon Yönetimi

Yetkili müesseseler, T.C. Merkez Bankası'nın I-M Sayılı Genelgesi 'nin "Türk Parası, Döviz,Kıymetli Maden ,Taş ve Eşyalara İlişkin Hükümler" Kısmı 8'inci maddesi gereği, Merkez Bankası'nca istenecek faaliyetleri içindeki döviz ve altın işlemlerine ilişkin her türlü istatistiki bilgileri belirlenen sürelerde vermekle yükümlüdürler .Merkez Bankası İdare Merkezi talimatıyla istenilen bilgilerin zamanında ve talimatlara uygun olarak gönderilmemesi , Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar 'ın 21'inci maddesine göre suç sayıldığından söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde Merkez Bankası gerekli yaptırımları uygular

(3) 25.03.1999 tarih, 23650 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 99/2 sayılı T.C. merkez Bankası Genelgesi ile süreye bağlı olmaksızın kaldırılmıştır.

Yetkili müesseseler faaliyet alanı içinde yaptıkları dövize ilişkin tüm işlemleri istatistik kod numaraları altında , aylık olarak cetvel ve tablolar düzenleyerek Merkez Bankası Bankacılık Genel Müdürlüğü , Bankacılık İşlemleri Müdürlüğüne ait olduğu ayı takip eden ayın 10'uncu iş günü sonuna kadar göndereceklerdir. (4)

Cetvel ve tabloların hazırlanması sırasında dikkat edilecek noktalar ve yer alacak değerlere ilişkin açıklamalar aşağıdadır

- Muhabir Mevcutları

Bu tablo yetkili müesseselerin ay sonu itibarı ile üç döviz kategorisine göre muhabirleri nezdinde bulunan döviz mevcudunu ve ay içindeki hareketlerini gösterecektir.

"Geçen ay sonu bakiyesi" sütununun "Cari ay hareketi, giriş" sütununun ilavesi "Cari ay hareketi , çıkış" sütununun çıkarılması ile "Cari ay sonu bakiyesi" sütununa ulaşılacaktır

"Cari ay hareketi, giriş "sütunu, döviz cinsleri itibarıyla cari ay içinde 1249-4440 döviz istatistik giriş kodları altında işleyen bütün döviz işlemlerinin "Cari ay hareketi , çıkış " sütunu ise yine döviz cinsleri itibarıyla , cari ay içinde 5585-8440 döviz istatistik çıkış kodları altında işleyen bütün döviz işlemlerinin toplamını içermektedir

- Efektif Mevcutları

Bu tablo yetkili müesseselerin ay sonu itibarı ile üç döviz kategorisine göre kasalarında ve Yolda bulunan efektif mevcudunu ve ay içindeki efektif

(4) T.C. Merkez Bankası'nın 23 Haziran 1999 gün ve B.02.2.TCM.0.07.00.02-10 sayılı talimatı ile süreye bağlı olmaksızın kaldırılmıştır.

hareketlerini gösterecektir. "Geçen ay sonu bakiyesi " sütununa "Cari ay hareketi, giriş" sütununun ilavesi , "Cari ay hareketi, çıkış"sütununun çıkarılması ile "Cari ay sonu bakiyesi sütununa ulaşılacaktır
"Cari ay hareketi,giriş "sütunu , efektif cinsleri itibariyle ,cari ay içinde 9249-9510 efektif istatistik giriş kodları altında işleyen bütün efektif işlemlerinin , "Cari ay hareketi ,çıkış " sütunu ise yine efektif cinsleri itibariyle ,cari ay içinde 10285-10510 istatistik çıkış kodları altında işleyen bütün efektif işlemlerinin toplamını içermektedir.

- Yurtiçi Bankalar ve Özel Finans Kurumları Nezdindeki Döviz Hesapları

Bu tablo yetkili müesseselerin ay sonu itibarı ile üç döviz kategorisine göre yurtiçi banka ve özel finans kurumları nezdindeki döviz hesaplarında bulunan döviz ve efektif mevcudunu ve ay içindeki hareketlerini gösterecektir."Geçen ay sonu bakiyesi" sütununa "Cari ay hareketi,açılan sütunun ilavesi , "Cari ay hareketi , kapanan " sütunun çıkarılması ile "Cari ay sonu bakiyesi"sütununa ulaşılacaktır

"Cari ay hareketi,açılan " sütunu döviz cinsleri itibariyle yurt içi banka ve özel finans kurumları nezdinde hesap bakiyelerini arttırıcı yani muhabir mevcutlarını azaltıcı nitelikte olduğundan, 7510muhabir döviz çıkış istatistik kod numarası ve 10510 efektif çıkış istatistik kod numarası altındaki tutarlardan oluşacaktır. Diğer taraftan "Cari ay hareketi,kapanan "sütunu ise yine döviz cinsleri itibariyle yurtiçi banka ve özel finans kurumları nezdindeki hesap bakiyelerini azaltıcı,muhabir mevcutlarını arttırıcı özelliğe olduğundan, 3510 muhabir döviz giriş istatistik kod numarası, 9510 efektif giriş istatistik kod numarası altındaki tutarlardan oluşacaktır

- Merkez Bankası Nezdindeki Döviz Hesapları

Bu tablo ay sonları itibarı ile üç döviz kategorisine göre yetkili müesseselerin Merkez Bankası nezdindeki döviz hesap bakiyelerini göstermektedir. Bu tablonun da oluşumu Tablo 3’de açıklanan şekilde olmaktadır. Burada kullanılacak istatistik kod numaraları "Cari ay hareketi, açılan" sütunu için 7506 muhabir döviz çıkış ve 10506 efektif çıkış istatistik kodları "Cari ay hareketi, kapanan" sütunu için 3506 muhabir giriş ve 9506 efektif giriş istatistik kod numaralarıdır.

- Altın Mevcudu

Bu tablo yetkili müesseselerin cari ay içinde yapmış oldukları altın alım satım işlemleri ile cari Ay sonunda nezdlerinde tutulan altın mevcudunu göstermektedir.

Tabloda ,995.0/1000.0 ve 999.9/1000.0 saflık derecesinde , alınan ve satılan kabul edilen uluslararası kuruluşların damgasını taşıyan altının , kilogram (KG) üzerinden takibi yapılmakta ve cari ay sonunda, nezdlerinde tutulan altının ABD doları karşılığı gösterilmektedir. ABD doları karşılığı için kullanılacak altın fiyatı, tablonun altında "kullanılacak değerler" de açıklanmış gibi saflık derecesine göre, uluslararası belirlenen fiyatlara göre hesaplanacaktır.

- Döviz Pozisyonu

Bu tablo cari ay sonu itibarıyla yetkili müessesenin , Merkez Bankası’na belirlenen esaslar dahilinde, döviz pozisyonunu göstermektedir.

Döviz pozisyonu "azami bulundurulabileceği döviz varlığı" ile belirlendiğinden net pozisyon "Azami bulundurulabileceği döviz varlığı" ile "toplam döviz varlığı" arasındaki fark kadar olacaktır. Dolayısıyla "toplam dö-

viz varlığı"nın "azami bulundurabileceği döviz varlığından büyük olması yetkili müessesenin aşırı döviz varlığı bulundurduğu sonucu göstermekte olup, Merkez Bankası talimatlarına aykırı bir durum olacaktır

Söz konusu tabloda bulunacak olan ABD dolar karşılıkları için ,kullanılacak döviz kuru, cari ayın en son işgünü itibariyle Merkez Bankası çapraz kurlarıdır

D. BİLGİ VERME

Yetkili müesseselerin kambiyo mevzuatı ile ilgili yükümlülüklerinden biri de bilgi vermedir. Yetkili müesseseler belirli zamanlarda Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankasına bilgi vermek zorundadırlar

a. Hazine Müsteşarlığına Bilgi Verme

Yetkili müesseseler , yıllık bilanço ve karzarar cetvelleri ile ayrıca yıllık döviz alım satım işlem hacmini ve Merkez Bankası 'na yaptıkları zorunlu döviz devirlerini içeren yıllık faaliyet raporunun bir örneğini takip eden yılın Nisan ayı sonuna kadar Müsteşarlığa gönderirler.

Müsteşarlık yetkili müesseselerden yukarıda sayılanların yanında diğer her türlü bilgiyi belirleyeceği şekil ve sürelerde isteyebilir.

b. T.C. Merkez Bankasına Bilgi Verme

Şekli ve Kapsamı Merkez Bankasınca belirlenecek tablolar istenilen süreler içinde Merkez Bankası'na gönderilir (4)

Yetkili müesseselerin T.C. Merkez Bankası'na verecekleri bilgilerle ilgili açıklamalar "Döviz Pozisyon Yönetimi" ayırımında yapıldığından burada tekrar edilmeyecektir.

BÖLÜM 4

VERGİ MEVZUATI İLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yetkili müesseselerin vergi mevzuatı ile ilgili yükümlülüklerini; Kurumlar vergisi, Banka Sigorta Muameleleri Vergisi , Katma Değer Vergisi Damga Vergisi, Vergi Usul Kanunu ve Diğer Vergi Mevzuatı açısından ayrı ayrı görelim.

A. Kurumlar Vergisi Açısından Yükümlülükleri

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 2'nci maddesinin (o) bendi ve bu Karara ilişkin 97-32/21 Sayılı Tebliği 4'üncü maddesi uyarınca Yetkili Müesseselerin Anonim Şirketi olarak kurulmak zorunluluğu bulunduğundan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1 ve 2'nci Maddeleri gereğince Kurumlar Vergisine tabidirler.

Anonim Şirket olarak kurulan yetkili müesseseler hakkında Kurumlar Vergisi Kanunu ile özel Kanunlarında her hangi bir muafiyet veya istisna söz konusu olmadığından faaliyetleri sonucunda elde ettikleri kazançları üzerinden kurumlar vergisi ödemek zorundadırlar.

B. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Açısından Yükümlülükleri

- Genel Olarak (Dövizle İlişkin İşlemler)

Harcamalar üzerinden alınan vergilerle ilgili 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu kapsamında katma değer vergisi uygulamasından önce ,istihsal vergisi , nakliyat vergisi , PTT hizmetleri vergisi, şeker istihlak , ilan ve reklam hizmetleri vergisi, işletme vergisi ile banka ve sigorta muamelele-

ri vergisi bulunmaktaydı. Ancak daha sonra ,3065 sayılı Katma Değer Vergisi'nin kabulü ile bu kanunun 61/a maddesine göre 6802 sayılı Kanun'un hükümlerinden, banka ve sigorta muamelelerinin vergilendirilmesi yönelik hükümlerin dışındakiler yürürlükten kaldırılmıştır

6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu 'nun Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile İlgili 28.maddesinin 1.fıkrasında "banka ve sigorta şirketlerinin 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanuna göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.";2.fıkrasında "bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar da banka muameleleri vergisine tabidir.";son fıkrasında ise "2279 sayılı kanuna göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanlar bu kanunun uygulanmasında banker sayılırlar .Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez" hükmü yer almaktadır.

Aynı kanunun "mükellefi" düzenleyen 30.Maddesine göre banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder.

Gider Vergileri Kanununun 28.maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında bankerler ve ikrazatçılar için yapılan düzenlemeler , kıyas yoluyla yetkili müesseselere uygulanabilir. Çünkü söz konusu düzenlemelerle bunların yaptıkları banka işlem ve hizmetleri verginin mevzuu kapsamına alınmıştır.Bu durumda yaptıkları işlemler (kambiyo muameleleri) dolayısıyla yetkili müesseselerde de, banka ve sigorta şirketleri dışında ,kurum yada kişilerin değil işlemlerin önemli olduğu 28.maddenin ruhundan anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere 213 sayılı V.U.K 'nun 3. Maddesinin A fıkrası "...Vergi Ka-

nunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri ,kuruluşundaki maksat, hükümlerin kanun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı göz önünde tutularak uygulanır"şeklinde düzenlenmiştir.

Netice itibariyle ,yetkili müesseseler bir banka muamelesi olan efektif ve -ya döviz alım satımını devamlı olarak yaptığından GideVergileri Kanunu 'nun 28.maddesinin ikinci fıkrasında sözü edilen banker sayılacaklardır Banker sayılacakları içinde banka ve sigorta muameleleri vergisi ödeyeceklerdir. Diğer bir deyişle yetkili müesseseler faaliyetleri sonucunda banker gibi değerlendirilip banka ve sigorta muameleleri vergisinin kanuni mükellefi durumundadırlar .Vergi idaresi de yetkili müesseselerin kambyo satışlarına bağlı olarak mükellefiyetlerinin bulunduğu görüşünü taşımaktadır.

"Matrah"a ilişkin hükümlerin yer aldığı 31.Maddede "Banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı 28. maddede yazılı paraların tutarıdır Kambyo alım ve satım muamelelerinde kambyo satışlarının tutarı vergiye matrah olur." denilmektedir. Kanunun 33.maddesine göre uygulanan vergi nispeti ise ;banka ve sigorta muamelelerinde %5, bankalar arası mevduat muamelelerinde %1, kambyo muamelelerinde ise matrahın binde biridir.

Kanun koyucu kambyo muameleleri dışında kalan banka muamelelerinde verginin doğması için, bir muamele yapılmasını ve lehe para kalması şartlarından her ikisinin de gerçekleşmesini şart koştuğu halde, kambyo muamelelerinde sadece kambyo satışının yapılmasını verginin doğması için yeterli görmüştür.

Yetkili müesseselerin dövize ilişkin yaptıkları işlemler kambyo muameleleri olduğundan Burada verginin matrahı döviz satışlarının tutarı ,nispeti

ise matrahın binde biridir. Burada matrah satış sırasında uygulanan fiili kurun dikkate alınması suretiyle hesaplanacaktır

Görüldüğü gibi, kambiyo muamelelerinde verginin matrahının döviz satışlarının tutarı olduğu kanunun açık hükmüdür. Ayrıca döviz satışları tutarının satış sırasında uygulanan fiili kurun dikkate alınması suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Bu itibarla yetkili müesseseler döviz satış kurlarını "banka ve sigorta muameleleri vergisi hariç" olarak belirlemek zorundadırlar.

Netice itibarıyla, döviz satışlarında, yetkili müesseselerin uyguladığı döviz satış kurunun karşılığını oluşturan satış bedelinin matrah olarak ele alınması ve %01 oranının bu tutara uygulanması suretiyle verginin hesaplanması gerekmektedir.

Örneğin, A yetkili müessesesi bir müşterisine 100 ABD doları satışı yapmış olsa, satış kurunun 250.000.- TL. olduğu kabul edildiğinde; $100 * 250.000 = 25.000.000$ TL. satışın TL. karşılığı olup Kambiyo muamelesi ile ilgili banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahını oluşturmaktadır. Matrahın binde 1'i ($25.000.000 * \%01$) olan 25.000 TL bu işlemden dolayı ödenecek vergi tutarıdır.

Yetkili müesseselerin yaptıkları işlemde ötürü bir komisyon almaları durumunda verginin matrahı söz konusu komisyonun tutarı, nispeti ise %5 olacaktır.

Yetkili müesseseler döviz işlemleri ile ilgili olarak bir komisyon aldıklarında alınan bu komisyon banka ve sigorta muameleleri ile ilgili olarak alındığından banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir. Maliye Bakanlığının görüşü de bu doğrultudadır. Ancak dövizin alış ve satış kuru arasındaki lehe fark üzerinden %5 banka ve sigorta muameleleri vergisi ödenmeyecektir.

Gider vergileri, muamele yani işlem vergileri olup bu vergilerin temel özelliği nihai olarak muameleden faydalanan tarafından ödenmesidir. Bu itibarla yetkili müesseseler, banka ve sigorta muameleleri vergisini müşteriden tahsil edeceklerdir. Yetkili müesseselerin 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 47.maddesine göre, bir ay içindeki söz konusu vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15.günü akşamına kadar muamelenin yapıldığı yer veği dairesine beyan ederek vergisini de aynı sürede ödeyeceklerini hükme bağlamıştır.

Bu nedenle şubelerde yapılan döviz satışlarının merkezde toplanarak vergilendirilmesi mümkün değildir. Döviz satışı hangi döviz büfesinden yapılıyor ise o döviz büfesinin bağlı olduğu veği dairesine banka ve sigorta muameleleri vergi beyannamesinin verilerek tahakkuk ettirilen verginin ödenmesi gerekir.

Döviz, altın ve kıymetli taş alım satımıyla uğraşan bir yetkili müessese tarafından, döviz satışları dolayısıyla nakden veya hesaben aldığı paralar nedeniyle adına tarh ve tahakkuk ettirilen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine karşı yetkili müesseselerin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi yükümlülüğü olmadığı savı ile dava açılmış ve olayı inceleyen yetkili vergi mahkemesi tarafından dava reddedilerek tarhiyatın onanmasına karar verilmiştir. Bu karardan sonra, söz konusu yetkili müessesenin Temyiz başvurusu üzerine olayı inceleyen Danıştay Yedinci Dairesince; yetkili müessesenin uğraş konusu olan döviz alım ve satım işlerinin banka muamelesi olduğu yükümlü kurumun banker sayılarak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulmasının yerinde bulunduğu gerekçesiyle mahkeme kararı onamıştır.

Görüldüğü gibi yetkili müesseseler banka ve sigorta muameleleri

(B.S.M.V) ile ilgili mevzuatta bulunmamakta, ancak mevzuatın yorumu ve resmi mercilerin bu konudaki görüşleri doğrultusunda yetkili müesseselerin B.S.M.V ne tabi oldukları anlaşılmaktadır Kanımca, yetkili müesseselerin açık bir şekilde banka ve sigorta muameleleri vergisi ile ilgili mevzuata dahil edilmesi yerinde olacaktır.

Bilindiği gibi ,Katma Değer Vergisi (KDV) uygulamasının genelde tüm teslim ve hizmetleri kapsıyor olmasına bağlı olarak ,yetkili müesseselerin yaptıkları döviz teslimlerinin hem K.D.V hem de BSMV tabi olmasından kaynaklanan mükerrer vergilendirilmenin önlenmesi için söz konusu teslimler BSMV dahil edilmiş olup KDV nden istisna edilmiştir. Halbuki yetkili müesseseler için alım satımı yapılan dövizler mal niteliğinde olup, bu müesseselerin mallarıdır Dolayısıyla Diğer mallarda olduğu gibi döviz teslimleri de KDV ne tabi olmalı, BSMV den istisna edilmelidirler. Yani uygulamanın tam tersi bir durumun olması gerekmektedir.

Yetkili Müesseselerin sattıkları dövizlerle ilgili teslimlere BSMV yerine, KDV uygulandığında ,ileride görülecek olan ve yetkili müesseselerin alımını yaptıkları mal ve hizmetlerle ilgili olarak tahakkuk etmiş olan ve KDV olarak düşemeyip , gider olarak yazılmalarından kaynaklanan mağduriyet de giderilmiş olacaktır.

- Zorunlu Devir ve Arbitraj İşlemleri

Yetkili Müesseselerin "zorunlu devir"ve "arbitraj" işlemleri banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmiştir. Ancak, söz konusu istisnaların yürürlük tarihi 1.8.1994 olup, bu istisnalar bu tarihten sonra hüküm ifade etmektedir. Durumu iki ayrı işlem için ayrı ayrı görelim.

- Zorunlu Devir" e İlişkin İstisna

83' nolu Gider Vergileri Kanuna Genel Tebliğinde ; bankaların , yetkili müesseselerin , özel finans kuruluşlarının Türk Parasını Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara istisnadan çıkarılan tebliğler gereğince Merkez Bankası' na yapacakları zorunlu döviz devirlerinin kambiyo satışı kabul edilerek devredilen satış tutarı üzerinden %01 oranında vergi hesaplanması gerektiği hükme bağlanmış bulunmaktaydı . Daha sonra ,4008 sayılı kanunun 35.'inci maddesi ile Diğer Vergileri Kanunu ' nun 29.' uncu maddesi 1.fıkrasına eklenen (o) bendi ile Merkez Bankasına yapılan zorunlu döviz ve efektif devirleri 1.8.1994 tarihinden itibaren istisna kapsamına alınmıştır

Söz konusu istisna bendinde , "Bankaların, yetkili müesseselerin, özel finans kuruluşlarının ve PTT' nin Türk Parasını Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara dayanarak çıkarılan tebliğlere göre Merkez Bankasına yapacakları zorunlu, döviz ve efektif devirleri " ifadesi yer almaktadır

- Arbitraj İşlemlerine İlişkin İstisna

83' nolu Gider Vergileri Kanunu Genel Tebliğine göre ,arbitraj muamelelerinde lehe para kalsın veya kalmasına arbitraja konu dövizlerin satış tutarları üzerinden %01 oranında ve ayrıca arbitraj muameleleri sonucu lehe bir para kalması durumunda ise lehe kalan bu para üzerinden de %5 oranında BSMV ' nin hesaplanıp ödenmesi gerekmekteydi. Uygulamada mükellefle idare arasında bir çok ihtilaflara yol açan bu işlem, 4008 sayılı Kanununun 35' inci maddesi ile Gider Vergileri Kanunu ' nun 29.' uncu maddesini 1.fıkrasına (p) bendi eklenmek suretiyle 1.8.1994 tarihinden itibaren istisna kapsamına alınmıştır

C. Katma Değer Vergisi Açısından Yükümlülükleri

- Genel Olarak (Dövizle İlişkin İşlemler)

Yetkili müesseselerin dövizle ilişkin işlemleri 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17.maddesinin 4. fıkrasının "e" ve "g" bentleri ile Katma Değer Vergisi'nden istisna edilmiştir.

Söz konusu istisna ile ilgili "e" bendine göre "Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi kapsamına giren işlemler ile sigorta acente ve üreticilerinin sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri", "g" bendine göre ise "Külçe altın, döviz, para, damga pulu, harç pulu, değerli kağıtlar, taşıt pulu, hisse senedi ve tahvil teslimleri" istisna kapsamına alınmıştır

Buna göre, yetkili müesseselerin dövizle ilişkin işlemleri hem Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi olması, hem de döviz teslimi olması nedeniyle KDV'den istisnadır. Kanun koyucu yetkili müesseseler için K.D.V. yerine 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu dahilinde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisini (BSMV) ikame etmiştir. Diğer bir deyişle yetkili müesseselerin dövizle ilişkin işlemleri banka ve sigorta muameleleri vergisine dahil edilmiş olup, katma değer vergisinden istisna edilmiştir.

Ayrıca yetkili Müesseseler dövizle ilişkin işlemleri ile ilgili olarak ödeme kaydedici cihazları kullanma mecburiyeti dışında bırakılmışlardır Bununla ilgili 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla ilgili olarak (49 Seri nolu Genel Tebliğ'inde) yer almıştır.

D. Vergi Usul Kanunu Açısından Yükümlülükleri

- Genel Olarak (Dövize İlişkin İşlemler)

Yetkili müesseselerin dövize ilişkin işlemleri ile ilgili Vergi Usul Kanunu açısından yükümlülükleri , "Hesap ve Belge Düzeni ile İlgili Yükümlülükleri " ve "Vergi Kimlik Numarasının Tespit, Kayıt ve Bildirim Zorunluluğu ile İlgili Yükümlülükleri " olmak üzere iki kısımda incelenmelidir.

- Vergi Kimlik Numarasının Tespit, Kayıt ve Bildirim Zorunluluğu ile İlgili Yükümlülükleri; 4358 sayılı Kanun ile 4.4.98 tarih 23307 sayılı, 18.4.98 23317 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir

E. Yetkili Müesseselerin Harçlar Kanunu ile İlgili Yükümlülükleri

492 sayılı Harçlar Kanununda finansal kuruluşlarla ilgili olarak yapılan düzenlemeler , bu Kanun 'a bağlı 8 sayılı tarifede yer almaktadır Son yapılan değişiklikten önce söz konusu ,8 sayılı tarifede sadece VI .bölümün 12 ve 17 numaralı bentlerdeki ödünç para verme izni vesikaları ile sigorta ruhsatnamelerine ilişkin harçlar yer almaktaydı Söz konusu değişiklikle, 4008 Sayılı Kanunun 39. Maddesi ile bu bentler yürürlükten kaldırılmış ve aynı kanunun 34.maddesi ile de 8 Sayılı Tarifeye "Finansal faaliyet izin belgesi harçları " başlığı taşıyan XI. numaralı yeni bir bölüm eklenerek ,ihdas edilen yeni harçlar yanında, VI. bölümün kaldırılan 12 ve 17. Bentlerdeki vesikalarla ilgili harçlara da,harç miktarları artırılarak , bu bölümde yer verilmiştir.

8 Sayılı Tarifenin XI. numaralı "Finansal faaliyet izin belgesi harçları" başlığı taşıyan bölümün 7.bendi yetkili müesseselerle ilgili harçlara ayrılmış bulunmaktadır. Bu bent, değişikliğin yapıldığı 1995 senesi için belirlenen harçlarla birlikte aşağıda gösterilmiştir.

"7. Yetkili müesseseler (Döviz büfeleri) kuruluş izin belgeleri ;

a) Yetkili müesseseler (Döviz büfeleri) kuruluş izin belgeleri (Her yıl için) 100.000.000.-TL.

b) Yetkili müesseselerin (Döviz büfeleri) açacakları şubeler için düzenlenen belgeler 50.000.000.-TL.

Bilindiği gibi, 3689 sayılı Kanunun 11. Maddesi ile değiştirilen ve 01.01.1991 tarihinden yürürlüğe giren 492 sayılı Harçlar Kanununun 138. Maddesinde "Her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan maktu harçlar (maktu ve nispi harçların asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil) o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında arttırılır Bu suretle hesaplanan harç miktarlarında 100 lira kesirleri nazara alınmaz." hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre ,yukarıdaki, ilk defa belirlenmiş olan yetkili müesseselerin kuruluş izin belgeleri harç miktarları her yıl yukarıda açıklanan kanun hükmü uygulanarak sırasıyla 1995 yılı için 207.600.000.-TL.,103.800.000.-TL., 1996 yılı için 414.162.000.-TL., 207.082.000.-TL., 1997 yılı için 715.671.900.-TL., 357.835.900.-TL., 1998 yılı için 1.291.072.100.-TL., 645.535.900.-TL. ve 1999 yılı için 2.295.520.000.-TL., 1.147.760.000.-TL. ve 2000 yılı için **3.491.480.000.-TL, 1.745.740.000.-TL** olarak tespit edilmiştir.

BÖLÜM 5

DiĞER MEVZUAT İLE İLGİLİYÜKÜMLÜLÜKLER

A. YETKİLİ MÜESSESELERİN FAALİYETLERİNİN DENETİMİ

Bilindiği gibi ,firmalar için iç ve dış denetim olmak üzere iki tür denetim söz konusu olup; İç denetim; firmaların kendi içyapılarına dönük olarak gerçekleştirilmekte ; Dış denetim ise , firmaların kendi dışındaki denetim organları tarafından yapılmaktadırDış denetim kamu otoriteleri tarafından gerçekleştirilebileceği gibi ,bağımsız dış denetim de söz konusu olabilir. Bağımsız dış denetim ise, çeşitli yasalar nedeniyle zorunlu olarak yada firma yöneticilerinin duyduğu gereksinim üzerine isteğe bağlı olarak da yapılabilir.

Yetkili Müesseseler iç denetimlerini , kendi kadrolarında bulunan denetimden sonra elemanlarla veya gereksinim duyduklarında özel denetim firmalarından denetim hizmeti satın almak yoluyla gerçekleştirilir.

Yetkili Müesseselerde dış denetim kamu otoriteleri tarafından yapılmaktadır.

Yetkili müesseselerin faaliyet ve işlemleri, 1567 sayılı Kanuna göre inceleme ve soruşturma yapmaya yetkili bulunan denetim elemanları ile Kambyo Müdürlükleri ve ilgili Kanunlarla denetim yapmaya yetkili elemanlar tarafından incelenebilir.

Yetkili müesseseler yukarıda yazılı denetim elemanlarının ve mercilerinin isteyecekleri bilgi ve belgeleri vermek , evrak ve defterlerini ibraz etmek zorundadır

Merkez Bankası yetkili müesseselerde inceleme yapmaya yetkilidir.

Yukarıda açıklamalardan anlaşılacağı gibi Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı denetime yetkili kurumlardır.

Yetkili müesseselerin bağımsız dış denetim yaptırılmaları konusunda yasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, yetkili müesseseler 3568 sayılı SM, SMMM, ve YMM Kanunu ve herhangi bir başka Kanun ile ilişkili olarak bağımsız dış denetim yaptırma zorunluluğu olan kuruluşlar içinde bulunmamaktadır.

B. YETKİLİ MÜESSESELERİN FAALİYETLERİNİN SONA ERMESİ

Yetkili Müesseselerde faaliyet isteğe bağlı ve istek dışı olarak iki şekilde sona erer. Şimdi bu durumları sırasıyla görelim .

C.FAALİYETİN İSTEĞE BAĞLI OLARAK SONA ERMESİ ŞİRKETİN TASFİYESİ

Burada, yetkili müesseselerde faaliyet şirket yönetim kurulu tarafından alınan tasfiye kararı ile sona erer.

D. FAALİYETİN İSTEK DIŞI OLARAK SONA ERMESİ FAALİYETİN DURDURULMASI

Yetkili müesseselerde faaliyet ,Hazine Müsteşarlığı tarafından durdurulmak suretiyle de sona erebilir.

Faaliyet izin tarihinden itibaren 30 gün içerisinde faaliyete geçilmemesi veya faaliyete sürekli olarak 90 gün veya daha fazla süreyle ara verilmesi

halinde , faaliyet izni ve "Yetkili Müesseseler İzin Belgesi" iptal edilir. İzin belgeleri iptal edilenler yetkili müessese olarak faaliyette bulunamazlar.

Bir takvim yılı içerisinde ,merkez ve şubelerinin her biri için satın aldıkları döviz tutarı en az 3 milyonABD Doları veya karşılığı dövize ulaşmadığı tespit edilen yetkili müesseselerin faaliyet izinleri iptal edilir.

Bu Tebliğ ve Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki mevzuat hükümlerine aykırı işlem yaptığı tespit edilen yetkili müesseseler hakkında ,1567 sayılı Kanuna istinaden yasal kovuşturmaya geçilir. Ayrıca anılan Kanuna İlişkin 32 sayılı Kararın 21. Maddesi uyarınca yetkili müesseseler ilk tespitte uyarılırmevzuat hükümlerine aykırı işlemlerin bir takvim yılı içerisinde ikinci defa tespitinde 15 gün, üçüncü tespitinde ise 30 gün süreyle geçici veya fiilin mahiyetine göre sürekli olarak döviz alım-satım faaliyetinden men edilir. Müsteşarlıkça faaliyetleri ikinci kez geçici olarak veya tespit edilen fiilin mahiyetine göre sürekli olarak durdurulan yetkili müesseselerin "Yetkili Müessese İzin Belgeleri " iptal edilir.

Faaliyet izni iptal edilen yetkili müesseselerin ,"Yetkili Müessese İzin Belgesi "ni ve "Şube İzin Belgesi" ni Müsteşarlıkça verilen süre dahilinde iade etmemeleri veya faaliyetlerine devam etmeleri halinde haklarında kanuni kovuşturmaya geçilir.

Faaliyet izni bulunmayanlar veya iptal edilenler, yetkili müessese olarak faaliyette bulunamayacakları gibi ticaret unvanlarında, ilan ve reklamlarında ve işyerlerinde faaliyette buldukları izlenimini yaratacak hiçbir kelime deyim ve işaret kullanamazlar .

BÖLÜM 6

YETKİLİ MÜESSESELER MUHASEBE İŞLEMLERİ

Yetkili müesseselerde diğer Anonim Şirketlere göre özellik arz eden hesaplar aşağıda belirtilmiştir.

* Yetkili Müesseselerin KDV açısından mükellefiyetleri söz konusu olmadığından indirimlere ait KDV'leri maliyete dahil ederler.

* Bir diğer unutulmaması gereken konu; V.U.K. 280. maddesinde belirtilen; yabancı paraların borsa rayıcı ile değerlendirilmesi gerektirir. Bu yüzden dönem sonunda mevcut efektiflerin değerlendirilmesi T.C. Merkez Bankasıyla belirlenen o günkü Efektif Alış kuru üzerinden işlem yapılır.

126	VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
126.01	RESMİ KURUMLAR
126.01.001	T.C. Ziraat Bankası Kuruluş Tem. (150.000 DEM)
153	TİCARİ MALLAR
153.01	DÖNEM BAŞI EFEKTİFLERİ
153.01.001	Amerikan Doları
153.01.002	Alman Markı
153.01.003
153.02	DÖNEM İÇİ AL. EFEKTİFLER
153.02.001	Amerikan Doları
153.02.002	Alman Markı
153.02.003

153.03	DÖNEM SONU EFEKTİFLERİ
153.03.001	Amerikan Doları
153.03.002	Alman Markı
153.03.003
600	YURTIÇİ SATIŞLAR
600.01	EFEKTİF SATIŞLARI
600.01.001	Amerikan Doları
600.01.002	Alman Markı
600.01.003
646	KAMBIYO KARLARI
646.01	Kuruluş Teminatı Kur Farkı

● Yetkili müesseselerde yukarıda belirtilen hesapların yanı sıra miktar den-
gesinin takibi için de aşağıdaki nazım hesaplar kullanılabilir

900	BORÇLU NAZIM HESAPLAR	
910	EFEKTİF (ALİŞ) DEPOSU	
910.01	DÖNEM BAŞI EFEKTİFLERİ	
910.01.001	Amerikan Doları	USD
910.01.002	Alman Markı	DEM
910.01.003
910.02	DÖNEM İÇİ EFEKTİF ALIŞLARI	
910.02.001	Amerikan Doları	USD
910.02.002	Alman Markı	DEM
910.02.003

920	EFEKTİF SATIŞLARI	
920.02	DÖNEM İÇİ EFEKTİF SATIŞLARI	
920.02.001	Amerikan Doları	USD
920.02.002	Alman Markı	DEM
920.02.003
920.03	DÖNEM İÇİ EFEKTİF ZORUNLU DEVİRLER	
920.03.001	Amerikan Doları Zorunlu Devri	USD
920.03.002	Alman Markı Zorunlu Devri	DEM
920.03.003 Zorunlu Devri
920.04	DÖNEM İÇİ DİĞER EFEKTİF SATIŞLARI	
920.04.001	Amerikan Doları	USD
920.04.002	Alman Markı	DEM
920.04.003
930	EFEKTİF DEPOSU KARŞILIK (DENGE) HESABI	
930.01	Efektif Alışları Karşılığı (A)	
930.02	Efektif Satışları Karşılığı (B)	

ÖRNEK İŞLEM

● Bu bölümde örnek olarak Z. Döviz ve Altın Ticaret A.Ş. adlı yetkili müessesemizin aylık örnek faaliyetleri ile ilgili işlemler yapılacaktır

1. Z. Döviz A.Ş. 'nin 31.12.1998 tarihinden devreden bilgileri aşağıdaki gibidir.

100	Kasa Hs.	22.500.000.000.-
126	Verilen Depozito ve Teminatlar (150.000 DEM Kuruluş Teminatı)	28.101.000.000.-
153	Ticari Mallar 102.500 USD 145.000 DEM	59.218.100.000.-
500	Sermaye	100.000.000.000.-
570	Geçmiş Yıl Karları	9.819.100.000.-

31.12.1998 tarihli	Döviz Kurları	
	Amerikan Doları	312.720
	Alman Markı	187.340
31.03.1999 tarihli	Döviz Kurları	
	Amerikan Doları	370.000
	Alman Markı	205.000

1. 10.01.1999 tarihinde;

22.500 USD 7.250.000.000.- TL.
18.000 DEM 3.300.000.000.- TL. alınmıştır

Bununla ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır

1 ----- 10.01.1999 -----

153	TİCARİ MAL.	10.550.000.000.-
153.02.001	Amerikan Doları	7.250.000.000.-
153.02.002	Alman Markı	3.300.000.000.-
100	KASA HS.	10.550.000.000.-

Efektif alımı

2 ----- 10.01.1999 -----

910	DÖNEM İÇİ EFEKT.AL.	40.500
910.02.001	Amerikan Doları	22.500
910.02.002	Alman Markı	18.000
930.01	Efekt. Al. Karş. Denge Hs.	40.500

Efektif alımının miktar dengesi kaydı

2. 20.01.1999 tarihinde;

15.000 USD 5.500.000.000.- TL.
21.000 DEM 4.200.000.000.- TL. satılmıştır

Bununla ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır

1 ----- 20.01.1999 -----

100	KASA HS.	9.709.700.000.-
600	YURTIÇİ SATIŞLAR	9.700.000.000.-
600.02.001	Amerikan Doları	5.500.000.000.-
600.02.002	Alman Markı	4.200.000.000.-
360	ÖD.VERG. (B.S.M.V.)	9.700.000.-
	Efektif satışı	

2 ----- 20.01.1999 -----

930.02	Efekt. Sat. Karş. Denge Hs.	36.000
920.02	DÖNEM İÇİ EFEKT.SAT.	36.000
910.02.001	Amerikan Doları	15.000
910.02.002	Alman Markı	21.000

Efektif satışının miktar dengesi kaydı

3. 15.02.1999 tarihinde;

50.500 USD 16.700.000.000.- TL.
75.000 DEM 15.200.000.000.- TL. alınmıştır

Bununla ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır

1 ----- 15.02.1999 -----

153	TİCARİ MAL.	31.900.000.000.-
153.02.001	Amerikan Doları	16.700.000.000.-
153.02.002	Alman Markı	15.200.000.000.-
100	KASA HS.	31.900.000.000.-

Efektif alımı

2 ----- 15.02.1999 -----

910	DÖNEM İÇİ EFEKT.AL.	125.500
910.02.001	Amerikan Doları	50.500
910.02.002	Alman Markı	75.000
930.01	Efekt. Al. Karş. Denge Hs.	125.500

Efektif alımının miktar dengesi kaydı

4. 25.02.1999 tarihinde;

10.000 USD 3.400.000.000.- TL.
40.000 DEM 8.080.000.000.- TL. satılmıştır

Bununla ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır

1 ----- 25.02.1999 -----

100	KASA HS.	11.491.480.000.-
600	YURTIÇİ SATIŞLAR	11.480.000.000.-
600.02.001	Amerikan Doları	3.400.000.000.-
600.02.002	Alman Markı	8.080.000.000.-
360	ÖD.VERG. (B.S.M.V.)	11.480.000.-

Efektif satışı

2 ----- 25.02.1999 -----

930.02	Efekt. Sat. Karş. Denge Hs.	50.000
920.02	DÖNEM İÇİ EFEKT.SAT.	50.000
910.02.001	Amerikan Doları	10.000
910.02.002	Alman Markı	40.000

Efektif satışının miktar dengesi kaydı

5. 20.03.1999 tarihinde;

35.000 USD 11.700.000.000.- TL.
17.000 DEM 3.510.000.000.- TL. alınmıştır

Bununla ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır

1 ----- 20.03.1999 -----

153	TİCARİ MAL.	15.210.000.000.-
153.02.001	Amerikan Doları	11.700.000.000.-
153.02.002	Alman Markı	3.510.000.000.-
100	KASA HS.	15.210.000.000.-

Efektif alımı

2 ----- 20.03.1999 -----

910	DÖNEM İÇİ EFEKT.AL.	52.000
910.02.001	Amerikan Doları	35.000
910.02.002	Alman Markı	17.000
930.01	Efekt. Al. Karş. Denge Hs.	52.000

Efektif alımının miktar dengesi kaydı

6. 20.03.1999 tarihinde;

27.000 USD 9.750.000.000.- TL.
32.000 DEM 6.550.000.000.- TL. satılmıştır

Bununla ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır

1 ----- 20.03.1999 -----

100	KASA HS.	16.316.300.000.-
600	YURTIÇİ SATIŞLAR	16.300.000.000.-
600.02.001	Amerikan Doları	9.750.000.000.-
600.02.002	Alman Markı	6.550.000.000.-
360	ÖD.VERG. (B.S.M.V.)	16.300.000.-

Efektif satışı

2 ----- 20.03.1999 -----

930.02	Efekt. Sat. Karş. Denge Hs.	59.000
920.02	DÖNEM İÇİ EFEKT.SAT.	59.000
910.02.001	Amerikan Doları	27.000
910.02.002	Alman Markı	32.000

Efektif satışının miktar dengesi kaydı

Yükündeki bilgilere göre:

- TC. Merkez Bankası Aylık Raporunu(4)
- Dönem Sonu işlemlerini yapalım.

Z.DSVİZ.A.Ş. 31.03.1999 GENEL GEÇİCİ MIZAN

IS	HESAP ADI	BORÇ	ALACAK	BORÇ BK.	ALACAK BK.
100	Kasa	60.017.480.000	57.660.000.000	2.357.480.000	0
126	Ver.D-ep.Rm.	28.101.000.000	0	28.101.000.000	0
153	Tic.Mal	116.878.100.000	0	116.878.100.000	0
360	Ö.d.Verg.	0	37.480.000	0	37.480.000
500	Sermays	0	100.000.000.000	0	100.000.000.000
570	G.ep.YılKar.	0	9.819.100.000	0	9.819.100.000
600	Y.İçİ Satışlar	0	37.480.000.000	0	37.480.000.000
910	D.İçİ Ekelet.AL	218.000	0	218.000	0
0					
920	D.İçİ Ekelet.Sat.	0	145.000	0	145.000
930	Efekt-Dep.Kary.	145.000	218.000	0	73.000
	TOTLAH	204.996.943.000	204.996.943.000	147.336.796.000	147.336.796.000

**DÖNEM SONU ENVANTERİNİN ÇIKARILMASI VE
MALİYETLERİN HESAPLANMASI**

31.03.1999 ENVANTER İŞLEMLERİ

<u>Efekt. Cinsi</u>	<u>Alınan</u>	<u>Satılan</u>	<u>Kalan</u>	<u>Değerl.Kur.</u>	<u>ENV.DEĞERİ</u>
USD	210.500	52.000	158.500	370.000	58.645.000.000
DEM	255.000	93.000	162.000	205.000	33.210.000.000
TOPLAM					91.855.000.000

Dönem Başı Tic. Mal	59.218.100.000	Satışlar		37.480.000.000
Dönem İçi Al.Tic.Mal	57.660.000.000	Dönem Sonu Mevcut		91.855.000.000
TOPLAM	116.878.100.000	TOPLAM		129.335.000.000
Satış Karı	12.456.900.000			
G.TOPLAM	129.335.000.000	G.TOPLAM		129.335.000.000

SATIŞLARIN MALİYETİNİN HESAPLANMASI

<u>Dvz. Cinsi</u>	<u>Dönem İçi Al.</u>	<u>Dönem Sonu Mevc.</u>	<u>Satışların Maliyeti</u>
USD	67.703.800.000	58.645.000.000	9.058.800.000
DEM	49.174.300.000	33.210.000.000	15.964.300.000
TOPLAM			25.023.100.000
Satışlar			37.480.000.000
Satış Karı			12.456.900.000

----- 31.03.1999 -----

621	SAT.TİC.MAL.MALİYETİ	25.023.100.000.-
153	TİCARİ MALLAR	25.023.100.000.-
	Amerikan Doları	9.058.800.000.-
	Alman Markı	15.964.300.000.-

Satışların Maliyetinin devri

<u>Dvz. Mikt.</u>	<u>Döviz Cinsi</u>	<u>Değ.Kur.</u>	<u>Tutarı</u>
150.000	DEM	205.000	30.750.000.000
Kayıtlı Değer			28.101.000.000
Değerleme Tutarı			2.649.000.000

----- 31.03.1999 -----

126	VER.DEPOZİTO TEMİNAT	2.649.000.000.-
646	KAMBIYO KARLARI	2.649.000.000.-

Teminatın Kur farkı hs.

----- / -----

**GELİR TABLOSU HESAPLARININ KAR-ZARAR HESABINA
DEVİRİNİN YAPILMASI**

----- 31.03.1999 -----

600	YURTIÇİ SATIŞLAR	37.480.000.000.-
646	KAMBIYO KARLARI	2.649.000.000.-
690	DÖNEM KARI VEYA ZARARI	40.129.000.000.-

Gelirlerin K/Z hesabına devri

----- 31.03.1999 -----

690	DÖNEM KARI VEYA ZARARI	25.023.100.000.-
621	SATILAN TİC.MAL.MALİYETİ	25.023.100.000.-

Maliyetlerin K/Z hesabına devri

----- / -----

Z.DÖVİZ A.Ş.31.03.1999 KESİN MİZAN

İS	HESAP ADI	BORÇ	ALACAK	BORÇ BK.	ALACAK BK.
100	Kasa	60.017.480.000	57.660.000.000	2.357.480.000	0
126	Var.Der.Tam.	30.750.000.000	0	30.750.000.000	0
150	Tic.Mal	116.878.400.000	25.023.400.000	91.855.000.000	0
360	Öl.Verg.	0	37.480.000	0	37.480.000
500	Sermaye	0	100.000.000.000	0	100.000.000.000
570	G.ş.YılKar.	0	9.819.100.000	0	9.819.100.000
600	Y.İç Satışlar	37.480.000.000	37.480.000.000	0	0
621	Sat.Tic.Mal.Msh.	25.023.400.000	25.023.400.000	0	0
646	Kambiyo Karbı	2.649.000.000	2.649.000.000	0	0
690	Dönem KİZ	25.023.400.000	40.129.000.000	0	15.105.900.000
910	Dön.İçİ Eftel.Aİ.	218.000	0	218.000	0
920	Dön.İçİ Eftel.Sat.	0	145.000	0	145.000
930	Eftel.D.ş.Karş.	145.000	218.000	0	73.000
	TUPLAN	297.621.443.000	297.621.443.000	124.962.698.000	124.962.698.000

EK-1

**..... DÖVİZ TİCARETİ ANONİM ŞİRKETİ
ANA SÖZLEŞMESİ**

Kuruluş

Madde 1- Aşağıda adları, uyrukları, açık adresleri yazılı kurucular arasında Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerin ani surette kurulmaları hakkındaki hükümlerine göre bir anonim şirket teşkil edilmiştir.

ADI SOYADI	UYRUĞU	AÇIK ADRESİ
.....
.....
.....
.....
.....

Şirketin Unvanı

Madde 2- Şirketin Unvanı : Ticareti Anonim Şirkettir.

Şirketin Süresi

Madde 3- Şirketin süresi tescil ve ilan edildiği tarihten itibaren 99 (doksan dokuz) yıldır

Amaç ve Konu

Madde 4- Şirket kambiyo mevzuatında belirtilen usul ve esaslara uygun bir şekilde yetkili müessese olarak faaliyet göstermektedir. Bu amaçla şirket;

1- Türkiye’de ve yurt dışında yerleşik kişilerce ibraz edilen dövizli nakit çekleri ve efektifleri T. Cumhuriyet Merkez Bankası’na tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde satın almak ve anılan kişilere efektif satmak.

2- Efektifleri daha küçük veya daha büyük kupürlerle veya ayrı cins efektiflerle değiştirmek.

3- T.C. Merkez Bankası bünyesinde kurulan döviz ve efektif piyasalarına T.C. Merkez Bankası’na kendileri için ön görülen katılma koşullarını yerine getirmeleri kaydıyla girmek, T.C. Merkez Bankası ve döviz ve efektif piyasalarına katılmaları kabul edilen banka ve diğer kuruluşlar ile Türk Lirası’na, döviz ve efektife ilişkin işlemleri T.C. Merkez Bankası’na belirlenecek kurallar dahilinde kendi aralarında serbestçe yapmak.

4- T.C. Merkez Bankası’na ön görülen şartları yerine getirmek kaydıyla T.C. Merkez Bankası bünyesinde kurulan döviz ve efektif piyasalarında T.C. Merkez Bankası’na belirlenecek esaslar dahilinde döviz ve Türk Lirası karşılığında altın alış verişini yapmak.

5- İşlenmiş kıymetli madenler ile işlenmiş veya işlenmemiş kıymetli taşların ve bunlardan mamul kıymetli eşyaların ithalat rejimi esasları çerçevesinde ithalini, işlenmiş ve işlenmemiş kıymetli maden ve taşlar ile bunlardan mamul kıymetli eşyaların ihracat rejimi çerçevesinde ihracını ve kıymetli eşya yapımında kullanılmak üzere kıymetli maden ve taşların geçici ithaline ve işlendikten sonra mamul ve yarı-mamul eşya ve taş olarak ihracını yapmak.

6- İşlenmiş veya işlenmemiş gümüşü ve gümüşten mamul eşyayı ithalat ve ihracat rejimi esasları çerçevesinde ithal ve ihrac işlenmemiş gümüşü geçici olarak ithal ederek, işlendikten sonra mamul veya yarı-mamul eşya halinde ihrac etmek.

Şirketin Merkezi

Madde 5- Şirketin merkezi 'dir. Şirket, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bilgi vermek ve Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan izin almak şartıyla yurt içinde ve kambiyo mevzuatında ön görülen şartları yerine getirmek kaydıyla yurt dışında şubeler açabilir.

Sermaye

Madde 6- Şirketin sermayesi beheri (..... Türk Lirası) itibari değerinde hisseye ayrılmış toplam 250.000.000.000.- TL. (İki Yüz Elli Milyar Türk Lirası) olup,

..... hisseye karşılık TL. s1

..... hisseye karşılık TL. s1

..... hisseye karşılık TL. s1

..... hisseye karşılık TL. s1

..... hisseye karşılık TL. s1

tarafından taahhüt edilmiş ve tamamen ödenmiştir.

Hisselerin tamamı nama yazılıdır

Hisse senetlerinin kurucu ortaklar dışındaki kişilere devredilmesi halinde, devir tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kurucularda aranan bilgi ve belgelerle birlikte Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bilgi verilir.

Yönetim Kurulu ve Süresi

Madde 7- Şirketin işleri, idaresi, Genel Kurul tarafından Türk Ticaret Kanunu hükümleri dahilinde hissedarlar arasından seçilecek üç üyeden oluşan bir Yönetim Kurulu tarafından yürütülür.

İlk üç yıl için Yönetim Kurulu Üyesi olarak: seçilmiştir.

Yönetim Kurulu üyeleri en çok 3 yıl için seçilebilirler.

Genel Kurul lüzum görürse, Yönetim Kurulu Üyeleri her zaman değiştirilebilir.

Şirketin Temsil ve İlzamu

Madde 8- Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri temsil ve ilzam ederler. Şirket, Yönetim Kurulu Üyeleri şirket kaşesi altına vaz edecekleri münferit imzaları ile şirket temsil ve ilzam olunur.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Taksimi

Madde 9- Yönetim Kurulu Üyeleri şirketin tescil ve ilanından sonra yapacakları ilk toplantıda üyeleri arasından bir başkan ve başkan vekili seçerler. Yönetim Kurulu, şirketin işlerini tedvir hususunda yetkili olmak üzere aralarından bir murahhas aza seçilebilir. Murahhas azanın yetkileri Yönetim Kurulunca tayin olunur.

Murakıplar ve Görevleri

Madde 10- Genel Kurul, gerek hissedarlar arasından, gerekse dışardan en çok üç yıl için bir murakıp seçer. İlk murakıp olarak T.C. uyruklu adresinde mukim 1 yıl süreyle seçilmiştir.

Murakıplar, Türk Ticaret Kanununun 353-357 'nci maddelerinde sayılan görevleri yapmakla yükümlüdürler.

Genel Kurul

Madde 11-

a. Davet Şekli: Genel Kurullar olağan veya olağanüstü olarak toplanır. Bu toplantılara davette, Türk Ticaret Kanununun 355, 366 ve 368 inci madde hükümleri uygulanır.

b. Toplantı Vakti: Olağan Genel Kurul, şirketin hesap devresinin sonundan itibaren üç ay içerisinde ve senede en az bir defa; Olağanüstü Genel Kurullar ise, şirket işlerinin icap ettirdiği hallerde ve zamanlarda toplanır.

c. Rey Verme ve Vekil Tayini: Olağan ve Olağanüstü Genel Kurul toplantılarında hazır bulunan hissedarların veya vekillerinin bir hisse için bir oyu vardır.

Genel Kurul toplantılarında hissedarlar kendilerini diğer hissedarlar veya hariçten tayin edecekleri vekil vasıtasıyla temsil ettirebilirler. Şirkette hissedarların sahip olduğu oylara kullanmaya yetkilidirler. Selahiyetnamele-
rin şeklini İdare Meclisi tayin ve ilan eder.

d. Müzakerelerin Yapılması ve Karar Nisabı: Şirket Genel Kurul toplantı-

larındaTürk Ticaret Kanununun 369 uncu maddesinde yazılı hususlar müzakere edilerek gerekli kararlar alınır. Genel Kurul toplantıları ve toplantılardaki karar nisabı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir.

e. Toplantı Yeri: Genel Kurul şirketin yönetim merkezindeki binasında veya yönetim merkezinin bulunduğu şehrin elverişli yerinde toplanır.

Toplantılarda Komiser Bulunması

Madde 12- Gerek olağan ve gerek olağüstü Genel Kurul toplantılarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserinin bulunması ve toplantı zabıtlarının ilgililerle birlikte imza etmesi şarttır

Komiserin gıyabında yapılacak Genel Kurul toplantılarında alınacak kararlar ve Komiserin imzasını taşımayan toplantı zabıtları geçerli değildir

İlan

Madde 13- Şirkete ait ilanlar Türk Ticaret Kanununun 37 nci maddesi 4 üncü fıkrası hükümleri saklı kalmak şartıyla şirket merkezinin bulunduğu yerde çıkan bir gazete ile en az on beş gün evvel yapılır

Ancak Genel Kurulun toplantıya çağırılmasına ait ilanlarTürk Ticaret Kanununun 368 inci maddesi hükümleri gereğince ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere en az iki hafta evvel yapılması zorunludur

Tasfiyeye ait ilanlar için Kanunun 438 inci maddesi hükümleri uygulanır

Hesap Dönemi

Madde 14- Şirketin hesap yılı, Ocak ayının birinci gününden başlar ve

Aralık ayının sonuncu günü sona erer

Fakat birinci hesap yılı şirketin kesin olarak kurulduğu tarihten başlar ve senenin Aralık ayının sonuncu günü sona erer

Karın Tespiti ve Dağıtımı

Madde 15- Şirketin genel masrafları ile muhtelif amortisman bedelleri gibi şirketçe ödenmesi veya ayrılması zorunlu olan miktar, hesap yılı sonunda tespit edilen gelirlerden indirildikten sonra geriye kalan miktar safi karı teşkil eder.

Bu suretle meydana gelecek kardan kurumlar vergisi kesildikten sonra % 5 Kanuni İhtiyat Akçesi ayrılır ve kalandan itfa edilmemiş hisse senetlerinin bedelleri ödenen kısmına % 5 oranında Birinci Temettü verilmesine yetecek miktar çıkarılır

Geri kalan kısım Genel Kurulun tespit edeceği, şekil ve surette dağıtılır

Kurucular ve Yönetim Kurulu ile memur ve hizmetlilere ayrılacak miktarlar, ikinci temettü hissesi olarak hissedarlara dağıtılması kararlaştırılan ve kara iştirak eden kuruluşlara dağıtılan paradan Türk Ticaret Kanununun 466 ncı maddesinin 2 nci fıkrasının 3 numaralı bendi gereğince % 10 kesilerek Adi İhtiyat Akçesine eklenir.

İhtiyat Akçesi

Madde 16- Şirket tarafından ayrılan İhtiyat Akçeleri hakkında Türk Ticaret Kanununun 466 ve 467 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Kanuni Hükümler

Madde 17- Bu ana sözleşmede bulunmayan hususlar hakkında Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

Damga Vergisi

Madde 18- Bu sözleşme ile ilgili Damga Vergisi üç ay içerisinde ilgili Vergi Dairesine ödenecektir.

EK-2

KURUCULAR BEYANNAMESİ

- ADI SOYADI :
- DOĞUM YERİ VE TARİHİ :
- UYRUĞU :
- ANA ADI :
- BABA ADI :
- İKAMETGAH ADRESİ :
- ÖĞRENİM DURUMU (AYRINTILI) :
- MESLEĞİ VE GÖREV UNVAN :
- HALEN ÇALIŞTIĞI İŞ YERİNİN
ADI, ADRESİ :
- DAHA ÖNCE ÇALIŞTIĞI YERLER :

	ÇALIŞILAN YER	SÜRESİ	GÖREV ÜNVANI
1)
2)
3)
4)

- SON BEŞ YILAAİT GELİRLERİ (MİLYON TL.) :

	NET GELİR
..... YILI
..... YILI
..... YILI
..... YILI
..... YILI

- ORTAĞI BULUNDUĞU ŞİRKETLER :

	ŞİRKETİN ADI	FAALİYET TÜRÜ	SERMAYESİ	HİSSE TUTARI
1)
2)
3)
4)
5)
6)

- SAHİP OLDUĞU GAYRİMENKULLER :

	YERİ	CİNSİ	PAFTA	ADA	PARSEL
1)
2)
3)
4)
5)
6)

- MENKUL KIYMETLER (AYRINTILI)

- TAAHHÜT EDİLEN SERMAYENİN KARŞILANACAĞI KAYNAKLARIN AYRINTILI DÖKÜMÜ:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)

İMZA

TARİH: ... / ... /

FORMDA AYRILAN BÖLGELERİN KAFİ GELMEMESİ HALİNDE EK FORM KULLANILABİLİR.

- 1- Çalışılan kurumun, işverenin ya da şirketin adı ya da Ticari unvanı belirtilecektir.
- 2- İştirak oranı, iştirak edilen şirketin sermayesinin % 5 veya daha fazlası ise, doldurulacaktır.
- 3- Sahip olunan tüm gayri menkuller bu alana yazılacaktır.
- 4- Tahvil, bono, değerli taş ve metaller, altın vs. bu kısma yazılacaktır.
- 5- Ortağı bulunduğu şirketler bölümünde belirtilen şirketlerin hisseleri hariç tutulacaktır.

EK- 3

YETKİLİ MÜESSESELERİN DÖVİZALİŞLARI

1249- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 89-32/1 Sayılı Tebliğin 15'inci Maddesi gereği alınan dövizler

1300- Yurtiçi ve Yurtdışı muhabirler nezdindeki döviz hesaplarından elde edilen faiz gelirleri;

1249 ve 1300 döviz istatistik kodları Merkez Bankası'na yapılacak zorunlu döviz devrine tabidir.

3506- Merkez Bankası nezdinde açılan döviz hesaplarının kapanışı

3510- Yurtiçi adresli bankalar ve özel finans kurumları nezdinde açılan döviz hesabının kapanışı

4370- Özel Finans Kurumları ve bankalar arası Türk Lirası karşılığı satın alınan dövizler

4380- Merkez Bankasından satın alınan dövizler

4395- Arbitraj

4396- Muhabirler arası devirler

4440- Satılan altın karşılığı alınan dövizler

YETKİLİ MÜESSESELERİN DÖVİZ SATIŞLARI

5585- Türk parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 89-32/1 Sayılı Tebliğinin 16' cı maddesi (a) bendi gereği Türkiye' de yerleşik kişilere satılan 3000 ABD doları veya eşiti döviz.

5586- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Tebliğinin 16' cı maddesi (b) bendi gereği iadeten yapılan efektif satışı.

5592- Merkez Bankası' na yapılan zorunlu döviz devirlerine ait cezai faizler

7506- Merkez Bankası nezdinde açılan döviz hesapları

7510- Yurtiçi adresli bankalar ve özel finans kurumları nezdinde açılan döviz hesapları

8370- Bankalar ve özel finans kurumlarına Türk lirası karşılığı satılan dövizler

8380- Merkez Bankasına satılan dövizler

8395- Arbitraj

8396- Muhabirler arası devirler

8400- Merkez Bankası' na zorunlu döviz devirleri

8440- Satın alınan altın karşılığı ödenen dövizler

EK-4

YETKİLİ MÜESSESELERİN EFEKTİFALİŞLARI

9249- Türk Parasını Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 89-32/1 Sayılı Tebliğin 15'ci maddesi gereği alınan efektifler.

9249 efektif istatistik kodu Merkez Bankasına yapılacak zorunlu döviz devrine tabidir.

9370- Bankalardan ve özel finans kurumlarından satın alınan efektifler

9380- Merkez Bankası'ndan satın alınan efektifler

9395- Arbitraj

9506- Merkez Bankası nezdindeki açılan döviz hesaplarının kapanışı dolaşımıyla alış yapılan efektifler

9510- Yurtiçi adresli bankalar ve özel finans kurumları nezdinde açılan döviz hesabının kapanışı

9440- Satılan altın karşılığı alınan efektif

YETKİLİ MÜESSESELERİN EFEKTİFSATIŞLARI

10285- Türk Parasını Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 89-32/1 SayılıTebliğinin 16' cı maddesi (a) bendi gereği Türkiye' de yerleşik satılan 3000 ABD doları veya eşitine kadar döviz

10286- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Hazine ve dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 89/-32/1 SayılıTebliğin 16' cı maddesi (b)bendi gereği iadeten yapılan efektif satışı

10370- Bankalar ve özel finans kurumlarına Türk Lirası karşılığı satılan efektifler

10395- Arbitraj

10397- Merkez Bankası'na satılan efektifler

10400- Merkez Bankası'na zorunlu efektif devirleri

10440- Satın alınan altın karşılığı ödenen efektif

10492- Merkez Bankası'na yapılan zorunlu devirlere ait ceza faizler

10506- Merkez Bankası nezdinde açılan döviz hesaplarına yapılan efektif deposu

10510- Yurtiçi adresli bankalar ve özel finans kurumları nezdinde açılan döviz hesaplarına yapılan efektif deposu

EK-5

Vergi Dairesi Kodu	Sicil Numarası	Vergi Türü Kodu	İşlem Türü Kodu	Beyannamenin Kabul Tarihi	Vadesi	Tahakkuk Fısrının																									
						Tarihi	Nost																								
---	---	---	---	... / ... / / ... / / .. /																									
(Yukarıdaki Bölüm Vergi Dairesince Doldurulacaktır)																															
HİZMET VERGİSİ BEYANNAMESİ (Banka Muameleleri Vergisi)																															
1	ANADOLU KURUMLAR VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NA			<table border="1"> <tr> <td colspan="6">DÖNEMİ (YIL/AY) : 1999 / Ocak</td> </tr> <tr> <td>OCA</td> <td>X</td> <td>NİS</td> <td>TEM</td> <td>EKİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ŞUB</td> <td></td> <td>MAY</td> <td>AĞU</td> <td>KAS</td> <td></td> </tr> <tr> <td>MAR</td> <td></td> <td>HAZ</td> <td>EYL</td> <td>ARA</td> <td></td> </tr> </table>				DÖNEMİ (YIL/AY) : 1999 / Ocak						OCA	X	NİS	TEM	EKİ		ŞUB		MAY	AĞU	KAS		MAR		HAZ	EYL	ARA	
DÖNEMİ (YIL/AY) : 1999 / Ocak																															
OCA	X	NİS	TEM	EKİ																											
ŞUB		MAY	AĞU	KAS																											
MAR		HAZ	EYL	ARA																											
2	KADIKÖY / İSTANBUL																														
TABLO I				MÜKELLEFIN																											
3	Sicil Numarası	760 001 000		1	Gelis ve Kuruml.Vergis ANADOLU KURUMLAR																										
4	Soyadı (Ünvanı)	SERHAT DÖVİZ		6	Sak.Bağı Bul.Verg.Dairesi																										
5	Adı	ve ALTIN TIC. A.Ş		7	Faaliyetin Türü Efektif Alım-Satım																										
8	İşyeri Kanuni Merkezi İş Merkezi ve İkametgah Adresi ve Tel. No.		Ticaret Ozaı Bulvan N:18 SUADİYE-																												
TABLO II				BANKA SİGORTA																											
ARALARIN TÜRÜ		MATRAH		VER		ci																									
9	FAİZ																														
10	HİZMET MUKABİLİ SAİR GELİRLER																														
11	MASRAFLAR KARŞILIĞI																														
12	ESHAM VE TAHV.G.MENK.SAT.FARİ																														
13	ESHAM VE TAHV.FAİZ VE İKR.TEM.																														
14	ACIYO																														
15	KLİRİG VE HUSUSİ TAKAS FARK																														
16	KABARİT FARKLARI																														
17	HUSUSİ PORTFOY GELİRLERİ																														
18	DAHİLİ KAMBYC																														
19	İSKONTO																														
20	KOMİSYON																														
21	MÜTEFERİK																														
22	TOPLAM																														
23	KAMBYO (EFEKTİF) SATIŞLARI			9,700,000,000		9,700,000																									
24	GENEL TOPLAM....			9,700,000,000		9,700,000																									
BEYANNAMENİN HANGİ SIFATLA VERİLDİĞİ		BEYANNAMEYİ VERENİN ADI, SOYADI, İMZASI		DAMGA VERGİSİ																											
* MÜKELLEF																															

EK-6

T.C. BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
BANKACILIK GENELMÜDÜRLÜĞÜ
BANKACILIK İŞLEMLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

KONU : Yılı Alım-Satım Çizelgesi

Dairenizde....numara ile işlem gören Z.DÖVİZ VE ALTIN TİCARET A.Ş. isimli yetkili müesseseyiz.

1999 Yılı döviz hareketlerini gösterir Yıllık Çizelge, Bilanço ve Gelir Tablosu ilişkide sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla,

Z.DÖVİZ VE ALTIN TİC.A.Ş.

ADRES :

İSTANBUL

TEL :

FAKS :

EKİ : 1 Adet Yıllık Çizelge
1 Adet Bilanço
1 Adet Gelir Tablosu

BEZ

TEKİRLEK İNHASSUZLUK İDARE

- 2. DÖNE VE İLHİM İLE İLGİLİ

- Toplam Ödün Belirleme PERİODİSTİK

AHİS

SAYI: 50000

1998 YILI DÖNE İLHİM VE İNHASSUZLUK (BELEDİYE)

1	2	3	4	5
İLHİM DÖNÜMÜ	İLHİM DÖNÜMÜ	SALON İLHİM DÖNÜMÜ	ZARFI İLHİM DÖNÜMÜ	İLHİM DÖNÜMÜ
0000 000000	0000 000000	0000 000000	0000 000000	0000 000000
BAKİMLİK DÖNÜMÜ				
BAKİMLİK DÖNÜMÜ				
TOPLAM				

HUT.

1. Sınıfla Belirli Belirli İNHASSUZLUK İLHİM DÖNÜMÜ
2. Sınıfla Sayı İLHİM DÖNÜMÜ
3. Sınıfla Gözet ve Toprak İLHİM DÖNÜMÜ
4. Sınıfla Sınıfla Belirli Belirli İNHASSUZLUK İLHİM DÖNÜMÜ
5. Sınıfla Belirli Belirli İNHASSUZLUK İLHİM DÖNÜMÜ

2. DÖNE VE İLHİM İLE İLGİLİ

KAYNAKÇA

1. APAK, Talha "Yetkili Müesseselerde (Döviz Büfeleri) Muhasebe Düzeni "
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 20.
2. APAK, Talha "Yetkili Müesseselerde (Döviz Büfeleri) Yeni Düzenlemeler ve Beklentiler. "
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 23.
3. APAK, Talha "Yetkili Müesseselerde (Döviz Büfeleri) Son Durum ve Muhasebesi. "
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 30
4. TAŞYÜREK, Abubekir "Döviz Alım-Satımında Yetkili Müesseseler (Döviz Büfeleri). "
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 17
5. TAŞYÜREK, Abubekir "Yetkili Müesseselerde (Döviz Büfeleri) Zorunlu Devir."
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 21
6. TAŞYÜREK, Abubekir "Yetkili Müesseselerde Tek Düzen Muhasebe Sisteminde Özellik Arzedem İşlemler."
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 26
7. BAŞER, Metin "Döviz Büfelerinde Belge Düzeni ve Vergilendirilmesi."
İSMMO Yayın Organı. Sayı: 18
8. AYDIN Zeki C. "Döviz Bürolarında Teminatların Değerlemesi"
Yaklaşım Dergisi. Sayı: 55

9. KOÇ Ergün, "Yetkili Müesseselerin (Döviz Bürolarının) Oluşumu Ve Ekonomi İçindeki Yeri
Yaklaşım Dergisi. Sayı: 39
10. KÖSEBALABAN M.Atıf, "Dövizle İlgili İşlemleri Yapmaya Yetkili Kuruluşların (Döviz Bürolarının) Banka Ve Sigorta Muamele Vergileri.
Yaklaşım Dergisi. Sayı: 40
11. DOĞAN Zeki, "Döviz Bürolarının (Yetkili Müesseselerin) Önemi Ve Vergi Yasaları Karşısındaki Durumu"
Vergici ve Muhasebeci İle Diyalog Dergisi S.10-11
12. BALTAOĞLU Süren, "Yetkili Müesseseler" Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1999
13. 1567 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu
14. 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
15. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu
16. 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
17. 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu
18. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
19. 492 Sayılı Harçlar Kanunu
20. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasına Dair Kanun
21. T.C. Merkez Bankası Talimat Ve Genelgeleri